

DÜŞÜNCE OKULU: KOLEKTİF AKIL İLE EĞİTİMİ YENİDEN TASARLAMAK

Sonuç Raporu

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	4-5
KONFERANS PROGRAMI	7-8
KONUŞMALAR	9-42
YUVARLAK MASA OTURUMLARI: ÇIKTILAR VE KOLEKTİF AKIL MANİFESTOSU	43-44
KONUŞMACILAR	45-60
DESTEKÇİLER	61

Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu

Hisar Düşünce Okulu'nun ev sahipliğinde gerçekleşen, "Kolektif Akıl ile Eğitimi Yeniden Tasarlamak" konferansımıza hepiniz hoş geldiniz. Sizleri okulumuzda ağırlamaktan büyük mutluluk ve onur duyuyoruz. Tüm konuşmacıları, moderatörleri ve uzmanları; ayrıca, aramızda bulunan çok değerli uluslararası konuklarımız; değerli düşünce insanı Sir Geoff Mulgan, MIT, Cambridge, Georgia Southern üniversiteleri'nden akademisyenler, Nesta, EdHeroes gibi düşünce kuruluşları yöneticilerini İstanbul'da ve okulumuzda ağırlamaktan mutluluk duyuyor, katkıları için teşekkür ediyoruz.

2025 yılında Hisar Okulları bünyesinde kurduğumuz, Hisar Düşünce Okulu, eğitimcilerin birbirinden ilham aldığı, deneyimlerin buluştuğu, eğitim sorunlarına birlikte çözümler arandığı bir platform olmayı hedeflemektedir. Dolayısıyla, bu konferans ve benzeri çalışmalarımızı Hisar Düşünce Okulu çatısı altında sürdürmeye devam edeceğiz.

Bugün eğitim sistemine baktığımızda, çoğu zaman bir filin farklı uzuvlarına dokunan ama onun ne olduğunu tam olarak tarif edemeyen insanlar gibiyiz. Öğrenci başarısına odaklanıyoruz ama öğretmenin ne yaşadığını görmeyebiliyoruz. Teknolojiyi sınıflara entegre ediyoruz ama çocukların duygusal gelişimini göz ardı edebiliyoruz. Öğrenci başarısının, öğretmenin iyi oluş hali, okulun iklimi, ailenin desteği ve sistemin sağladığı kaynaklarla doğrudan bağlantılı olduğunu hepimiz biliyoruz.

Ancak parçaları ayrı ayrı görmek, bütünü anlamamıza yetmiyor. Oysa eğitim, duygusal, entelektüel ve toplumsal çok katmanlı bir sistem. Onu anlamak ve dönüştürmek için parçaları bir araya getirmemiz; bireysel ve tekil değil, kolektif bir zihinle düşünmemiz gerekiyor.

Özellikle içinde bulunduğumuz bu hızlı dönüşüm çağında, yapay zekâ olağanüstü bir hızla gelişiyor; zaman zaman insan zihnini taklit etmeye, hatta onun sınırlarını aşmaya aday hale geliyor. Ancak tam da bu nedenle, kolektif insan zekâsının kendine özgü gücünü yeniden ve ısrarla hatırlamamız gerekiyor. Prof. Mulgan'ın Big Mind kitabında belirttiği gibi, kolektif zekâyı yalnızca doğal bir olgu olarak değil; tasarlanması, yönlendirilmesi ve uygulanması gereken bir beceri olarak görmeliyiz.

Bugünkü buluşmamızın çıkış noktası da işte tam olarak bu inançtır.

Teknolojiyi ile veri ile birlikte nasıl daha etkili kararlar alabiliriz? Verinin gücünü tanıyoruz ama biliyoruz ki veriyi anlamlı kılan şey, onu nasıl yorumladığımızdır. Yapay zeka bize hız kazandırabilir ama varış noktamızı, bizim değerlerimiz belirler.

Kolektif akıl; çok sayıda bireyin toplamı değil, farklı seslerin saygıyla buluştuğu, verinin sezgiyle, bilginin vicdanla dengelendiği dinamik bir düşünme sistemidir. Bugün, bu sistemin parçası olmaya davetliyiz. Bu alıntı, hem eşitlik içinde farklılık fikrini hem de kolektif aklın zeminini oluşturan "birlikte ama farklı olarak var olma" durumunu çok güçlü biçimde ifade eder.

Eğitimciler olarak bizlerin sorumluluğu da kolektif aklın gelişebileceği ortamları yaratmaktır. Okullar, öğrencilerin sadece bireysel düşünmeyi değil, birlikte düşünmeyi, birlikte üretmeyi, birlikte çözüm aramayı öğrendiği, kolektif düşüncenin canlı laboratuvarlarına dönüşmelidir. Bu nedenle eğitimi; geçmiş, bugünü ve geleceği bir araya getiren; insanın duygusal sezgisini, teknolojinin hızını ve bilimin sistematik yaklaşımını birlikte kullanan bir modelle ele almak zorundayız.

Bu konferans, böyle bir öğrenme topluluğun nasıl inşa edilebileceğine dair bir prototip olacak diye ümit ediyorum: çeşitliliğe açık, diyaloga dayalı ve birlikte öğrenmeye inanmış bir topluluk...

Eğitimi artık bir solo performans gibi görmek mümkün değil. Bugünün eğitimi bir orkestra gibi çalışmalı: Farklı seslerin, farklı tempoların ve farklı enstrümanların aynı esere katkı sunduğu bir yapı. Öğrenci, öğretmen, veli, yönetici – herkes kendi melodisini getiriyor; ama uyum, birlikte ortaya çıkıyor. Bizden beklenen artık sadece bireysel başarı değil; birlikte çalışabilme becerisi. Ve bu uyumu yakalamak, ancak kolektif akılla mümkün. Bir senfoniye unutulmaz kılan şey tek bir enstrüman değil; tüm seslerin birbiriyle konuşması, birbirini taşımasıdır. İşte biz de bugün burada, böyle bir senfoni yaratmak için toplandık: farklı seslerimizle ortak bir melodiyi bestelemek için. Bizden beklenen; bu orkestrada kendi sesimizi duyururken başkalarının sesine de kulak verebilmemiz, değişimi sadece fark etmekle kalmayıp birlikte yön verebilmemizdir.

Ve evet geleceğin okulu tek bir modele, tekilliğe indirgenmemelidir. Artık, onlarca yıldır tekrarlanan sistem eksikliklerini tartışmak yerine “İyi Okul ne demek?” sorusunun ötesine geçerek, kolektif okul anlayışı konuşmayı öneriyorum. Yani; kolektif kültürü merkezine alan; tüm seslerin ve bakış açılarının, verinin ve teknolojinin sistemin parçası hâline geldiği bir okul...

Böyle bir okulu arama yolculuğunda, bizimle olduğunuz, bu yolculuğa eşlik ettiğiniz için her birinize, organizasyonda emeği geçen herkese, içtenlikle teşekkür ederim.

Sözlerimi birlikte başarma iradesinin sembolü olan Amerikalı yazar, eğitimci ve aktivist Helen Keller'ın şu sözlerle tamamlamak istiyorum:

“Yalnız yapabileceklerimiz çok az; birlikte başarabileceklerimiz ise sonsuz.”

Konferansımıza 150 kurumdan yaklaşık 600 kişiyi ayardayabildiğimiz için son derece mutluyuz. Bizimle birlikte olan tüm eğitimcilere, okul liderlerine, akademisyenlere, eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum profesyonellerine, eğitim alanındaki politika yapıcı ve karar vericilere teşekkür ederiz.

Hisar Okulları, 1996 yılında Hisar Eğitim Vakfı tarafından, Türkiye'deki akademik standartların yükseltilmesi misyonunun devamı olarak kurulmuştur. Hisar Okulları, 21. Yüzyıl müfredatını yenilikçi ve ilerlemeci öğrenme ile harmanlayarak, öğrencilerimizin “içindeki gerçek potansiyeli keşfetmek ve geliştirmeyi” kendine görev edinmiştir. K-12 bütünlüğünde Okulöncesi, İlkokul, Ortaokul ve Lise seviyesinde akademik programları ile Hisar Okulları, sürekli kendini yenileyen esnek eğitim anlayışı, her geçen yıl sayısı artan teknoloji ve eğitim merkezleri, uluslararası kuruluşlarla yaptığı çalışma ve işbirlikleri, ve donanımlı akademik ve idari kadrosuyla bugün 1500'ü aşkın öğrencisi ile Türkiye'nin önde gelen okulları arasında yer almaktadır.

Hisar Okulları, akademik, sosyal ve kültürel programları ile, öğrencilerimize içinde bulunduğumuz çağın gerektirdiği becerileri kazandırarak, onları bilgiyi yorumlamayı ve eleştirel düşünmeyi bilen, 21. Yüzyıl yetenekleriyle yoğrulmuş, liderlik özelliklerine sahip, yaratıcı, özgüveni tam; aynı zamanda sağlam bilimsel, sosyal ve entelektüel alt yapıya sahip dünya vatandaşları olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir.

<https://www.hisarschool.k12.tr/>

InCommon

InCommon, sosyal alanda yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler geliştirmek için kolektif akla inanan, bireysel ve kurumsal ihtiyaçlara yanıt verirken, aynı zamanda yeni sosyal ilişkiler inşa eden bir Fellowlar topluluğudur. Gücünü bir araya getirebilme kabiliyetinden alır.

Kolektif akı harekete geçirmek neden önemli?

Kolektif akıl;

- Çeşitlilik ve farklı perspektiflerden gelen bilgiyi bir araya getirir, sorunlara daha geniş ve yaratıcı bakış açılarıyla bakmamıza yardımcı olur.
- Karmaşık sorunları analiz ederek, teknoloji ve büyük veriden yararlanarak yenilikçi ve objektif çözümler geliştirir.
- Birçok kişinin katkısıyla daha sağlam, bilinçli ve hata payı düşük karar alma süreçlerini mümkün kılar.
- Sürece katılan herkesin sorumluluğu paylaşmasını ve alınan kararlara daha fazla sahip çıkmasını sağlar.
- Herkesin çıkarlarını gözeterek daha kapsayıcı ve adil çözümler sunar.
- Bireyler arasında dayanışmayı artırır ve güç birliği yapmayı teşvik eder.
- Birbirinden öğrenmeyi ve sürekli gelişimi destekler.

InCommon farklı alanlardan geniş deneyime sahip, aklına ve kalbine güvendiği insanları, teknoloji ve veri ile bir araya getirerek yaratıcı etkileşimler tasarlar ve kolektif akı harekete geçirir. Böylece paydaşlarına veri ile desteklenmiş, teknoloji entegrasyonu güçlü ve sürdürülebilir çözümler geliştirir.

Konferans bir gün olarak ve tamamen yüzyüze yapılmıştır. Program akışı aşağıdaki gibi olmuştur.

09:00–09:30 “Kayıt ve Karşılama”

09:30–09:45 “Açılış Konuşmaları”

- Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu, Hisar Okulları Genel Müdürü
- Zafer Öztürk, TÖZOK Yönetim Kurulu Başkanı

09:45–10:05 “Kolektif Akıl ve Hikâyeler”- Nazlı Çevik Azazi

10:05–10:45 “Ana Konuşmacı: Kolektif Akıl Nedir ve Eğitimde Dönüşüm ve Yenilik için Ne Vaat Ediyor?” - Sir Geoff Mulgan

10:45–11:15 “Ağ Kurma ve İşbirliği” Arası

11:15–11:30 “Sanat Performansı” Hisar Okulları

11:30–12:15 “Kolektif Akılla Okul Eğitimi Tasarlamak: Önkonferans'tan Bugüne” Hisar & InCommon

12:15–13:15 Öğle Yemeği

13:15–14:15 “Table Talks: Kolektif Akılla Okul Eğitimi Yeniden Tasarlamak

Masa 1:	Masa 2:	Masa 3:	Masa 4:	Masa 5:	Masa 6:	Masa 7:	Masa 8:	Masa 9:	Masa 10:	Masa 11:
Yapay Zeka, Okul Eğitimi ve Kolektif Akıl Moderatör Gamze Keskin Pultz	Okulun Ötesindeki Bilgi ve Deneyimler Moderatör Gizem Kıyıcı	Daha Kapsayıcı Okullar Moderatör Çağla Funda	Açık Kaynak ve Paylaşım Kültürü Moderatör Sezin Fins	Kolektif Akıl ve Okulda İnovasyon Moderatör Hakan Umutlu	Spor ve Kolektif Hareket Moderatör Hakkı Özkarakas	Kolektif Öğrenme Ortamları Moderatör Ezgi Çebi	Teknoloji ve Kolektif Öğrenme Moderatör Dilara Vardar	Kolektif Karar Alma ve Öğrenci Katılımı Moderatör Melda Akbaş	Oyundaki Kolektif Akıl ve Duygu Moderatör Berna Aslan	Okulda Kolektif Akıl Özgürleştirmek Moderatör Ayşe Alan
Masa 12:	Masa 13:	Masa 14:	Masa 15:	Masa 16:	Masa 17:	Masa 18:	Masa 19:	Masa 20:	Masa 21:	Masa 21:
Mekan Tasarımı ve Kolektif Biraradalık Moderatör Pınar Gökbayrak	Eğitimde Veri Kullanımı Moderatör Özgenur Korlu	Kolektif Akıl ile Yaratıcılık Moderatör Dr. Nilay Yılmaz	Sosyal Medya ve Kolektif Öğrenme Moderatör Kurtuluş Toptaş	Doğanın Kolektif Akılı Moderatör Deniz Dinçel	Sosyal Kolektif Akıl Moderatör Deniz Göktaş	Kolektif Yaratıcılık ve Sanat Moderatör Emi Krespin	Kolektif Tartışma ve Fikir Üretimi Moderatör Zuhal Ergül	Rekabetten Kolektif Başarıya Moderatör Dr. Selcen Seçil	Kolektif Akıl ve Liderlik Moderatör Gökür Aşçı	AI, Collective Intelligence and School Education Moderatör Christopher Pultz

14:15–14:45 “Ağ Kurma ve İşbirliği” Arası

14:45–15:30 “Masterclass Oturumları – Kolektif Akılla Eğitimi Yeniden Düşünmek”

Prof. Mark Klein MIT Center for Collective Intelligence/UM6P School of Collective Intelligence	Aleks Berdichevskaia NESTA	Prof. Dr. Giray Berberoğlu Başkent Üniversitesi	Prof. Kürşat Çağıltay TED Üniversitesi	Doç. Dr. Melis Cin - Lancaster Üniversitesi / Prof.Dr Kenan Çayır - İstanbul Bilgi Üniversitesi
Kolektif akla dayalı daha kapsayıcı ve etkili eğitim politikalarını nasıl tasarlayabiliriz?	Kolektif akıl tasarımı nedir ve eğitim ile toplumsal dönüşüm için ne gibi olanaklar sunar?	Veri temelli öğrenme ve öğretimde kolektif akıl nasıl kullanabiliriz?	İnsan bilgisayar etkileşimi kolektif zekamızı ve eğitimi nasıl dönüştürüyor?	Sosyal Kolektif Akıl, İşbirliği ve Sosyal Öğrenme

15:45–16:30 “Uygulamada Kolektif Akıl: Deneyim Paylaşımı Oturumları”

Prof. Rupert Wegerif Cambridge Üniversitesi	Doç Dr. Selçuk Doğan Georgia Southern Üniversitesi	Tülin Akın Tabit	Buket Sönmez Eğitim Reformu Girişimi	Burcu Gündüz Maşalacı Suna'nın Kızları	Alina Baimen EdHeroes
Kolektif akıl eğitimi yeniden tasarlamak için nasıl kullanabiliriz?	Yapay zekanın kolektif aklını müfredat ve öğretim tasarımı nasıl etkili kullanabiliriz?	Tabit: Teknoloji, insanlar ve veriler nasıl yaratıcı bir şekilde birleşerek toplumsal değişim yaratıyor?	Öğretmen Ağı: Bir Sosyal Kolektif Akıl Modeli: Öğretmenlerden Öğretmene, kolektif akıl nasıl çalışır?	Kolektif akıl kolektif etkiye nasıl dönüşür?	İşbirliği yoluyla eğitimde etkiyi nasıl artırabiliriz?

16:45–17:00 Konferansın Kolektif Akıl, Atatürk Salonu

17:00–17:20 Konferansın Kolektif Sesi, “5’ten Sonra Müzik”, Atatürk Salonu

17:20–17:30 Kapanış, Atatürk Salonu

Açılış Konuşması

Zafer Öztürk,
Türkiye Özel Okullar Derneği Başkanı

Öncelikle herkese günaydın. Bu yağmurlu İstanbul Cumartesi sabahından sizleri selamlıyorum. Evet, Nisan ayında normalde daha sıcak bir hava beklerdik ama olsun... Yine de burada sizlerle birlikte olmak çok güzel, çok keyifli.

Zira burada olan her eğitimcinin, özellikle hafta sonunu bu buluşmaya ayırmasının çok kıymetli olduğunu düşünüyorum. Eğer bir öğretmen, kendini geliştirmek için bugün buradaysa, o öğretmenin öğrencilerine götüreceği çok şey vardır demektir. Bu nedenle konuşmamın başında hepinize gönülden teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Saygıdeğer Hisar Okulları yönetimi, Türkiye'nin dört bir yanından gelen değerli okul müdürleri ve idarecileri, kıymetli meslektaşlarım, sevgili öğretmenlerimiz, Türkiye Özel Okullar Derneği Yönetim Kurulu Başkanı olarak derneğimiz adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün, eğitimin fedakâr neferleri olan siz kıymetli meslektaşlarımla Hisar Okulları'nın ev sahipliğinde, geleceğimizin inşasında hayati rol oynayacak olan "Kolektif Akıl ile Eğitimi Yeniden Tasarlamak" temalı bu kıymetli konferansta bir araya gelmekten büyük onur duyuyorum.

Konferansımızın odak noktası olan kolektif akıl kavramının derinliğini ve potansiyelini anlamak için Fransız düşünür Pierre Lévy'nin bu konudaki çarpıcı tanımına kulak vermek yerinde olacaktır.

Lévy'ye göre kolektif zeka, evrensel olarak dağıtılmış, sürekli geliştirilen, gerçek zamanlı olarak koordine edilen ve bireysel becerilerin etkili şekilde harekete geçirilmesiyle oluşan bir zeka biçimidir.

Bu tanım, bireysel zekaların toplamından çok daha fazlasını ifade eden dinamik ve sürekli büyüyen bir bilgi ve yetenek alanına işaret etmektedir.

Sözlük anlamıyla "kollektif"; birçok kişiyi ya da nesneyi içine alan, ortaklaşa yapılan, işbirlikçi anlamlarını taşır. Bu bir araya gelme ve birlikte çalışma ruhu, eğitimi yeniden tasarlarken en büyük gücümüz olacaktır.

Türkiye Özel Okullar Derneği olarak eğitimin sadece bireysel bir çaba değil, çok paydaşlı ve işbirliğine dayalı bir süreç olduğuna inanıyoruz.

Okullarımızdaki öğretmenlerin deneyimleri, yöneticilerin liderlik vasıfları ve tüm eğitim camiasının ortak akılı birleştiğinde, eğitimde arzu ettiğimiz dönüşümü çok daha güçlü bir şekilde gerçekleştirebiliriz.

Kolektif akıl, biz eğitimcilerin her gün içinde bulunduğu ancak potansiyelini tam olarak kullanamadığı bir zenginliği ifade eder. Burada özellikle vurgulamak isterim:

Kolektif akıl, öğrencilerimizin farklı yetenek ve becerilerini tek bir potada eritmek, onları benzer yapılar hâline getirmek anlamına asla gelmemelidir.

Aksine, kolektif aklın gücü tam da bu çeşitlilikten beslenmeli ve bu çeşitliliğe göre şekillenmelidir. Amacımız, öğrencilerimizin farklı ilgi alanlarını, yeteneklerini ve öğrenme stillerini bir araya getirerek bu zenginliği daha da geliştirecek bir zemin oluşturmaktır.

Farklı bakış açıları, yaratıcı fikirler ve özgün beceriler, ortak bir amaç etrafında buluştuğunda, öğrencilerimizin hem birey olarak gelişmeleri sağlanacak hem de karmaşık sorunlara birlikte çözüm üretme yetenekleri artacaktır.

Bu bağlamda, konferans boyunca yapılacak sunumların, panellerin ve tartışmaların siz katılımcılara ilham verecek yeni fikirler sunacağına, eğitimde kolektif akıl nasıl daha etkin kullanılabileceğimize dair somut adımlar belirlememize yardımcı olacağına inanıyorum.

Özellikle öğrencilerimizin farklılıklarını birer zenginlik olarak görerek, bu çeşitliliği destekleyen ve geliştiren pedagojik yaklaşımları nasıl hayata geçirebileceğimiz üzerine yoğunlaşmamız gerektiğini düşünüyorum ve bu fikri rahatlıkla savunuyorum.

Hisar Okulları'nın bu anlamlı ve vizyoner konferansı düzenlemesinden büyük memnuniyet duyuyor, başta okul yönetimi olmak üzere emeği geçen herkese içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu konferansın, Türkiye'nin dört bir yanından gelen siz değerli eğitim liderlerine yeni bakış açıları kazandıracağına, ilham verecek fikirler sunacağına ve okullarımızda kolektif akıl, öğrencilerimizin eşsiz potansiyellerini açığa çıkaracak şekilde kullanma yolunda önemli adımlar atmamıza vesile olacağına inancım tamdır.

Sözlerime son verirken, hepimize verimli, keyifli ve ufuk açıcı bir konferans geçirmemizi diliyor; hepinize saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim.

“Kolektif Akıl ve Hikayeler

Nazlı Çevik Azazi

Hikâyeleri kim yazar? Kim anlatır? Kim aktarır?

Yazılı gelenekte hikâyeler, bir kişinin yaratıcı dünyasına dayanır. Hikâyenin yaratıcısı yazardır. Homo Sapiens (bilen insan) yaklaşık 300 bin yıldır bu dünyada yaşıyor; Homo Scriptus (yazan insan) yalnızca 5.500 yıldır var. Yazı hayatımızda oldukça yeni.

Yazı hayatımıza girmeden önce, hikâye anlatımının merkezinde söz vardı. Sözlü gelenek yazılı geleneğin atasıdır. Carl Gustav Jung, masal romanın büyükannesidir, derken bu hakikati ne güzel vurgulamıştı. Yazıdan önce, söz vardı. Sözen anlam doğdu. Anlamdan hikâyeler filizlendi.

Sözlü gelenekte hikâyeler bir kişinin kaleminden çıkmaz. Onlar kolektif akıldan, ortak yaratıcı bilinçten zuhur eder. Joseph Campbell'ın deyimiyle, mitler toplumların rüyalarıdır. Bu rüyaları ise toplulukların deneyim sahibi, bilge anlatıcıları aktarırdı.

Ağızdan ağıza, kulaktan kulağa... Hikâyeler her anlatıda değişerek, her anlatıcının sözüyle çağın ruhuna bürünerek yaşamaya devam ederdi.

Sözlü kültürün kucağındaki Homo Narrans (anlatan insan) hikâyelerde anlam kurdu, dünyalar yarattı, bilgiyi nesilden nesile taşıdı. Hülasa, hikâyeler yazıdan önce de vardı. Bu hikâyelerin anlatıcıları vardı, anlatıcıların toplulukları vardı, toplulukların hikâyeleri kıymetliydi.

Claude Lévi-Strauss, Joseph Campbell ve Mircea Eliade gibi düşünürler de insan kültürlerinin mitler ve anlatılar aracılığıyla örgütlendiğini göstermiştir. Bu, bitimsiz gelenek halen yaşamaya devam ediyor.

Biz bugün hem sözlü hem yazılı kültürün çocuklarıyız. Bu konuşmamda, kolektif aklın ürünü olan sözlü gelenek hikâyelerine – masallara, mesellere, mitlere, efsanelere – birlikte bakacağız.

HİKÂYENİN KÖKENİ VE YAŞAMSAL BİLGİ

İlk hikâyeyi kim anlattı, bilmiyoruz.

Ama bildiğimiz bir şey var: Homo Sapiens yaklaşık 70 bin yıl önce “bilişsel devrim” ile soyut düşünmeye, sembolleştirmeye ve anlatmaya başladı. Muhtemelen ateşin etrafında, o gün yaşananları, tehlikeleri, öğrenilenleri anlatmaya başladılar: Hangi bitki zehirliydi? Hangi hayvan tehlikeliydi? Hangi davranış topluluğa zarar verirdi?

Sözlü gelenekte yaşamın devamlılığı için gerekli bilgiler hikâyelerin içine sırlanır. Hikâyeler öğretir. Hikâyeler korur. Hikâyeler yaşatır. Bilgiler anlatıcılar yoluyla yeni nesillere aktarılır. Bilgi anlatıcıyla yol bulur. Bilgi anlatıcıyla nesilden nesile taşınır. Bilgi anlatıcıyla hayatta kalır.

Sözlü kültürde bir bilge kişi öldüğünde, eğer bilgileri aktarılmamışsa, bilgi de onunla yok olurdu. Bu nedenle hikâyeleri "bilgi paketleri" gibi görüp sonraki nesle aktarmak hayatiydi. Bu, türün devamı için bir ölüm kalım meselesiydi.

Hikâye, insan türünün hayatta kalmasını sağlayan en güçlü araçtır. Nesilleri birbirine bağlayan, yaşamı taşıyan sihirli iplerdir.

Kısacası insanlık hikâye ağacı sayesinde yaşamını sürdürebildi. Gelin size, bu ağaçtan bir mesel anlatayım:

KRAL SÜLEYMAN VE ÖLÜMSÜZLÜK AĞACI

Vakti zamanında, Kral Süleyman'ın sarayına yaşlı bir bilge gelmiş. Bilgelige değer veren Süleyman, "Onu hemen yanına getirin," demiş. Biraz sohbet ettikten sonra bilge, derin bir bakışla Süleyman'a dönmüş ve cebinden küçük bir şişe çıkarmış.

"Bu, ölümsüzlük suyudur. Bunu içen ölümsüz olur. Artık sizindir kralım," demiş ve bir anda sırta kadem basmış. Süleyman şaşkınlık içinde günlerce düşünmüş: "Bu suyu gerçekten içmeli miyim?"

Üç gün sonra başdanışmanını çağırmış. "Şehre git ve bana üç kişi getir," demiş.

Danışman, halk arasından bir asker, bir tüccar ve yaşlı bir çiftçi kadın seçip getirmiş. Kral, üçünü karşısına almış ve sormuş: "Gaipen gelen bir bilge bana bu ölümsüzlük suyunu verdi. İçen sonsuza dek yaşayacakmış. Sizce içmeli miyim?"

İlk konuşan asker olmuş:

"Yüce kralım, ben bir askerim. Nice ölümler gördüm, acılar yaşadım. Dostlarım kollarımda can verdi. Ölümün soğuk yüzünü bilirim. Eğer bu su ölümün acısını dindiriyorsa, içmenizi öneririm."

Tüccar söze girmiş:

"Değerli kralım, ticaret için sürekli yollardayım. Tehlikelerle dolu yollar, eşkıyalar, pusular... Her an ölüm korkusuyla yaşıyorum. Ölümsüz olmak isterdim. Bence bu suyu içmelisiniz."

Son olarak yaşlı kadın konuşmuş:

"Ah kralım! Haşmetli hükümdarım! Ben her gün toprağı işlerim. Kazıp eker, büyütüp biçerim. Kuzuların doğumuna şahit olurum. Beş çocuk doğurdum, ikisi toprağı karıştı. Anneme, babama, torunlarıma baktım. Yaşam ve ölüm bir elmanın iki yarısı gibidir. Biri olmadan öteki neye yarar? Ölüm olmadan hayatı, hayat olmadan ölümü düşünemem. Hem sevdiklerim bu dünyada değilse, bin yıl yaşasam ne fark eder? Ölümü bırakmak gerek. Yerinizde olsam, içmezdim."

Kadının sözleri Kral Süleyman'ın yüreğine dokunmuş. Üçüne de birer kese altın verip uğurlamış. O gece gözüne uyku girmemiş. Seher vakti saraydan çıkmış, şehrin ilerisinde gürül gürül akan nehre gitmiş. Orada bir çukur kazmış, yanında getirdiği tohumu toprağa emanet etmiş. Ölümsüzlük suyunu da toprağa dökmüş.

Toprak suyu emmiş. Derken tohumdan bir fidan çıkmış. Fidan büyümüş, bir ağaca dönüşmüş. Büyüdükçe kökleri toprağın derinliklerine uzanmış, dalları göğe yükselmiş. Ağaç, dünyanın dört bir yanına kök salmış. Her yere ulaşmış. Gölgesini dünyanın üzerine şemsiye gibi sermiş. Kökleri, dalları, gövdesi... Her yanıla insan hikâyelerini dinlemeye başlamış.

O günden sonra, her kim bu ağaca hikâyesini anlatırsa, ölümsüzlüğe erişirmiş. Ağacın ünü yayılmış. İnsanlar atalarından duyduklarını, yaşadıklarını, sevinçlerini, acılarını, hayallerini bu ağaca anlatmaya başlamış. Ağaç dinlemiş, dinledikçe büyümüş, büyüdükçe dinlemeye devam etmiş.

Anlatılanları unutmamış, içinde saklamış. Onları yeniden duyurmak ise yalnızca hikâye anlatıcılarına nasip olurmuş. Anlatıcılar, ağacın gövdesine yaslanır, kulağını kabartır, onun fısıldadığı hikâyeleri dinlermiş. Sonra da toplananlara, o hikâyeleri aktarırmış.

Derler ki, o ağaç hâlâ yaşamaya devam ediyor. Dallarını dünyaya sarmaya, köklerini yeni hikâyelere uzatmaya devam ediyor. Kim ki ona hikâyesini anlatır, o kişi bu büyük hikâye ağacının bir parçası olur ve sonsuzlukta yerini alır.

Biz de işte bugün, burada o ağacın altında oturuyoruz. Ve ne mutlu ki, nice kıymetli anlatıcılar bu ağaca sırtını dayayıp bizlere hikâyeler anlatacak.

KOLEKTİF AKLIN MEYVESİ: HİKÂYELER

Sözlü gelenekte hikâyeler bu hikâye ağacında toplanır. Ağaç herkesi dinler, hikâyelerden meyveler üretir. Bu meyveler bazen bir masaldır, bazen bir mesel, bazen bir mit, bazen bir destandır.

Herkesin aşk hikâyesinden güçlü bir aşk masalı doğar. Ağacın duyduğu milyonlarca aşk hikâyesinin ortak noktaları bir araya gelir ve arketipsel imgelere bürünerek bir masala dönüşür. Bir aşk masalında milyonlarca insanın aşkı gizlidir.

Zehirli bir bitkiyi yedikten sonra ölen binlerce insanın hikâyesi ağaca anlatılır. Ağaç dinlediklerini damıtır ve o bitkinin zehirli olduğunu anlatan bir hikâyeye dönüştürür. Bu hikâyede nice insanın acısı gizlidir.

Zalim hükümdarları anlatan sayısız insanın hikâyesi birleşir ve şöyle bir masal çıkar ortaya: "Bir zamanlar öyle bir kral varmış ki... Ülkesinin göğünde kuşlar uçmaya, toprağında çiçekler açmaya, evlerinde bebekler ağlamaya korkarmış."

İşte böylece masallar, toplumsal problemler üzerine ortaklaşa düşünme alanı haline gelir. Kolektif deneyimler, ortak aklın süzgecinden geçip arketiplere dönüşür. Bu hikâyeler; insanlığın birikimi, acısı, umudu, hayali ve bilgeliğiyle doludur.

AKIL VE ANLAM AĞI

Akıl, Arapçada “bağlamak”, “dizginlemek” demektir. Çölde develeri bağlayan ipin adı “ikal”dir. Akıl ve ikal aynı köktendir. Hikâyeler de bu bağlama eylemini yapar. Yaşanmışlıkları bağlar. Duyguları bağlar. Düşünceleri bağlar. Kolektif aklın süzgecinden geçen her anlatı, anlam ağına dönüşür.

HİKÂYE, MUHAKEME VE BİLGELİK

Hikâyeler zihinsel modellerdir. Onlar sayesinde gözlemlediğimizi anlamlandırır, dünyaya dair sezgimizi derinleştirir. Hikâye anlatmak, düşünmeyi şekillendirir. Muhakeme, empati, tefekkür ve yaratıcılığı besler. Geoff Mulgan'ın “Büyük Akıl” kitabında belirttiği gibi, bu zihinsel modeller kolektif aklı şekillendirir.

Çinli yazar Sun Shuyun kolektif zihin modellerinden nasıl etkilendiğini şu sözleriyle anlatır; “Büyükbannem bana birçok hikâye anlattı. O zamanlar hepsinin hayvanlar ya da kahramanlarla ilgili olduğunu sanırdım. Ama o bana tevazuyu, fedakarlığı, nezaketi, toleransı öğretiyordu. Geriye dönüp baktığımda beni nasıl da etkilediğini görebiliyorum.”

HİKÂYE ANLATICILARI

Mayalar anlatıcılarına “yankı ustası” dermiş. Anlatıcı hikâyeyi yalnızca aktaran değildir. Onu dönüştürür, yeniden kurar, yeni bir dünya yaratır.

Anlatıcılar olmasaydı sözlü mirasımızın anlatıları bugüne kadar ulaşmazdı. Onlar hikâye ağacı ile insanlar arasındaki köprü gibidir. Anlatıcı duyduğunu hiçbir zaman olduğu gibi aktarmaz. Hikâyesine kendi gözlemlerini ve deneyimini katar. Anlatıcı kolektif aklın taşıyıcısı ve temsilcidir.

Hikâye anlatıcıları metni ezberlemez, onu topluluğun tepkileriyle yeniden inşa eder. Her anlatımda hikâye başka bir ruha bürünür. Sözlü anlatımın kolektif aklı harekete geçirmesi bundandır. Dinleyici yalnızca duyan değil, anlatıya katılan kişidir. Bu sebeple aynı hikâye her toplulukta başka bir anlatıya dönüşür. Böyle olunca hikâye anlatımına herkes dahil olur. Sözlü hikâye anlatımı kolektif aklın ve kolektif bilinçdışının aktive olduğu bir alandır. Birlikte, o anda, orada yaratılan bu sanat eserine herkes katılır.

Bundandır ki sözlü gelenekte anlatılar canlıdır. Sözlü hikâye anlatımı canlılığını topluluğun yaratıcı eyleminden alır. Anlatıcıdan hikâyeyi duyan herkes onu kendi süzgecinden geçirir ve anlatmaya devam edebilir. Bu sayede masallar anlatıldığı çağın ruhuna bürünür. Walter Benjamin bu dönüşümü ne güzel anlatır. “Düşünün ki destan biçimleri, yeryüzü kabuğunun yüz binlerce yılda geçirdiği değişime benzer ritimlerle dönüşüme uğrar.”

İMGELERİN KABUL SALONU

Dinleyici anlatılan masalın imgelerini hayal ederken binlerce yıldır aynı hikâyeyi hayal eden diğer insanlarla aynı mahalde buluşmuş olur. Hikâyenin imgeleri bir nevi kabul salonu gibidir ve orada zaman ve mekân hükmünü yitirir. Size anlattığım kral Süleyman'ın hikâyesini kim bilir kaç bin kişi dinledi? Onlar da kral Süleyman'ı, sarayını, karşısına gelen askeri, tüccarı, çiftçi kadını ve ağacı hayal ettiler. İmgelerin (hayallerin) mekânı imgelem (muhayyile) alemidir. İşte bu alan bir kabul salonuna benzer. Aynı imgeleri (hayalleri) imgeleyen (tahayyül eden) herkes orada buluşur. Binlerce yıl önce kral Süleyman'ı hayal etmiş birini de alır içine, şimdi burada hayal eden bizi de bu hikâyeyi benden duyup

anlatacak olan anlatıcıların gelecekteki dinleyicilerini de. Sözlü hikâye anlatımında tayy-i zaman tayy-i mekân prensibiyle o alemde buluşuruz. Bu sayede insanlar binlerce yıldır aynı hikâyede buluşup, aynı masalın hakikatiyle mayalanıyor. Gelecekte de devam edeceği gibi insanlık ağacının hikâyelerini böyle yaşatmaya devam ediyorlar. Masallar, kuşaklar arası ortak bir zihin alanı kurar. Kolektif akıl ve kolektif bilinç dışı imgeler aracılığıyla masalların, mesellerin içinde gürül gürül akıyor ve gelecekte de akmaya da devam edecek.

Masallar anlatıldıkça yaşar. Hikâyeler paylaşıldıkça dirilir. Kolektif akıl anlatıldıkça çoğalır. Hikâye ağacımızdaki hikâyelerin unutuldukları yerden alınıp, dirilmesi, canlanması ve yaşama katılması ve eğitim ortamlarına değer katması için çocuklarımıza bu ağacın varlığını hatırlatmamız gerekiyor. Bunun için anlatıcılara ihtiyacımız var. Ölümsüz hikâye ağacına bağlanacak, kadim bilgilerin sözcüsü olacak, ağacın anlattıkları ile bugünün insanı arasında bağ kuracak, söz köprüsünü inşa edecek anlatıcılara. İşte bu anlatıcılar eğitimin de çok önemli bir parçası olacak. Onların anlattıkları masallar, meseller sayesinde çocuklarımız da yaşayan kolektif akıldan pay alabilecekler. Bu akla bağlanacak ve kendi akıllarını onunla işletmeye başlayıp, yeniden kolektif akla geri dönecek anlatılar inşa edebilecekler.

Bülbüller şarkılarını nasıl öğrenir bilir misiniz? Gecenin en sessiz saatini beklerler. O saat geldiğinde baba bülbüller kendi babalarından öğrendikleri şarkıları öterler. Yavrular da dinleye dinleye bu şarkıları öğrenir ve ötmeye başlarlar. Bülbüllerin şarkıları onların kolektif deneyiminin ürünüdür. Kolektif olanın aktarımı baba bülbüllerin görevidir. Baba bülbüller susarsa, yavrular şarkı söylemeyi öğrenemez. Baba bülbüller susarsa, gelenek susar. Baba bülbüller susarsa, dünya susar.

Hikâye anlatıcıları da tıpkı bu bülbüller gibidir. Sessizliğin içinde çocuklara masal anlatırlar. Masallar sayesinde çocuklar tevazuyu, erdemi, kahramanca ve cesurca hakkını aramayı, iyiliği, adaleti öğrenirler. Dilerim ki; baba bülbüller susmasın. Hikâye anlatıcıları masallarını anlatmaya devam etsin. Masallar ve anlatıcılar kolektif akıl ile eğitimi yeniden düşünmeye başladığımız bu dönemde hak ettiği değeri yeniden bulsun ve eğitim ortamlarının vazgeçilmez bir parçası olsunlar.

Ana Konuşma "Kolektif Akıl ve Eğitim"

Sir Geoff Mulgan, Birleşik Krallık Hükümet Danışmanı, Akademisyen, Yazar ve Düşünür, University College London

Başlamadan önce özür dilemem gerek. Hava durumunu İngiltere'den beraberimde getirdim. Ama bu iyi bir şey; dışarı çıkma arzusu olmayacağı anlamına geliyor. Yani burada kalacaksınız.

Bu daveti almaktan gerçekten memnun oldum; çünkü Hisar'ın yaptığı işleri ve InCommon'ın kaliteye olduğu kadar keşfetmeye ve uluslararası etkileşime olan bağlılığını uzun zamandır takdir ediyorum. Ben öğretmenlerden gelen bir aileden geliyorum: annem öğretmendi, dedem ve büyükbabam öğretmendi, büyük büyükbabam da bir öğretmendi. Bu yüzden öğretmenleri—belki yanlış bir biçimde—her toplumun belkemiği, temeli olarak görüyorum; bazen çılgınlaşan zamanlarda akıl sağlığımızı koruyanlar ve kolektif akıl ile kolektif aptallık arasındaki savaşın ön cephesinde olanlar. Az önce hakkında dinlediğiniz o bilgelik ve bunun karşısında her yerde gördüğümüz toplu akılsızlık...

Biraz düşünce, fikir ve örnek paylaşacağım-hatta oldukça fazla örnek.

Umuyorum ki bunları birlikte tartışma şansı da buluruz. Bahsi geçen bu kitap, evet, çok fazla söz etmeyeceğim çünkü okumanızı istiyorum. Daha çok, bu kitap sonrasında eğitimde kolektif akıl üzerine yaptığım çalışmalardan ve nasıl birlikte daha akıllı olabileceğimize dair bazı somut yöntemlerden bahsedeceğim. Dünya çapında binlerce, on binlerce, yüz binlerce okulda; sizin bildiklerinizi, diğer öğretmenlerin, üniversitelerin dünya genelinde sahip olduğu bilgileri nasıl en iyi şekilde kullanabileceğimizden söz edeceğim.

Eğer kolektif aklın değeri konusunda şüpheniz varsa—bu çocuklarla da yapılabilecek bir egzersizdir—kendinizi ıssız bir adada mahsur kalmış gibi hayal edin. Kaçınız yiyecek elde edebilir, barınak yapabilir, tekne inşa edebilir, iletişim kurabilir? Belki bir şekilde yaparsınız ama çok hızlı bir şekilde fark edersiniz ki bildiğimiz her şey başkalarına dayanıyor. Sahip olduğumuz bilginin, hatta bilgeliklerimizin neredeyse tamamı kolektiftir. Ne kadar zeki olursanız olun, o adada çok iyi bir durumda olmayabilirsiniz. Ve bence başkalarına olan bağımlılığımızı idrak edebilme alçakgönüllülüğü iyi bir başlangıç noktasıdır. Aslında her medeniyetin temeli de buna dayanır.

Kolektif zekâyla ilgili çalışmalarda büyüleyici olan şeylerden biri—az önce 19 kızdan söz edildi—şudur: birçok canlının çok büyük ölçekte koordine olabildiğini görüyoruz. Bu kuşların hepsi çok küçük beyinlere sahip, ama birlikte hareket etmelerini sağlayan yöntemleri var. Bizim için soru şu: acaba biz de onlar kadar iyi, hatta onlardan daha iyi bir şekilde birlikte çalışabilir miyiz?

Dün gece, 350 yıl önce Londra'da kurulan olağanüstü bir kurumdan kısaca bahsettik—İstanbul'un dünyanın en büyük şehri olduğu bir dönemden söz ediyoruz. Bu kurumun adı Royal Society idi ve modern anlamda ilk bilim topluluğu sayılır. İki temel fikirle kurulmuştu ve bu fikirler bugün bizim için hâlâ çok geçerli.

Birincisi, bu bir "toplum"du—bilimin bir topluluk içinde, insanların birbirleriyle konuştuğu, tartıştığı, birbirinden öğrendiği bir ortamda geliştiğini kabul ediyordu. Topluluk olmadan bilim olmaz.

İkincisi ise oldukça etkileyici bir sloganı vardı—çevirmen için zor olabilir—Latinceydi: "Nullius in verba." İçinizde bu sözün ne anlama geldiğini bilen var mı? Temel olarak "kimsenin sözüne inanma" demektir. Şüpheli olun, her zaman soru sorun. Bilimin ilerlemesi sorgulama ve şüphecilik sayesinde olur. Ve bence sadece bilim değil, toplumsal ilerleme ve demokrasi de bu ikiliden—topluluk ve sorgulama, diyalog ve eleştirel düşünce—doğar.

Bugün olağanüstü ölçekte kolektif zekânın örnekleriyle dolu bir çağda yaşıyoruz. Kuşların ötesinde örnekler: Wikipedia—milyonlarca insan içerik üretiyor; Zooniverse gibi yurttaş bilimi projeleri—milyonlarca insan yeni yıldızlar keşfediyor ya da Antarktika'daki penguenleri izliyor; Waze ve Google Maps gibi uygulamalar—binlerce veri girişiyle yolumuzu bulmamıza yardım ediyor.

İki hafta önce İstanbul'daydım, Birleşmiş Milletler'le birlikteydik. Okullar için harika bir proje olan Icarus hakkında bir sunum vardı—Hayvanların İnterneti. Yine kuşlara dönersek: dünyanın dört bir yanındaki binlerce kuşa küçük sensörler yerleştirilerek çevreyi nasıl izlediklerini ve bize ne anlattıklarını takip ediyorlar. Bu konuda The Internet of Animals adlı bir kitap da var. Sadece kuşlar değil, inekler de kullanılıyor çünkü inekler depresi önceden fark etmekte oldukça iyiler. Bu, bu bölge için oldukça anlamlı olabilir. Bu projeler, insanların milyonlarca kuş ve hayvanla birlikte gerçek zamanlı olarak kendi biyosferini anlamaya çalışabileceği yepyeni bir düşünme biçimi sunuyor.

Demokraside kolektif zekâ üzerine sunumlar da vardı: Demokrasi 20 yıl içinde nasıl görünebilir? Tayvan gibi yerlerden öğreniyoruz—demokrasiyi sadece parlamentodaki vekillerin değil, milyonlarca vatandaşın fikirlerini, zekâsını sürece dahil ederek yeniden tasarlıyorlar. Londra'dan bir başka harika örnek ise Zoe. Zoe bağırsak sağlığıyla ilgili—mikrobiyomla. Şu anda yaklaşık 4 milyon insan, bağırsaklarıyla ilgili verilerini paylaşarak zihinsel sağlık, fiziksel sağlık, beslenme ve daha fazlası hakkında yeni içgörüler elde edilmesine katkı sağlıyor.

Tüm bu örnekler bize kolektif aklın ve zekânın gelecekteki olası bir dünyada her şeyin içine işleyebileceğini ve toplumları daha iyi, daha akıllı, daha bilge hâle getirebileceğini gösteriyor. Ama bunlar karşıt güçlerle de çatışıyor. Kitapta savunduğum gibi, beynimiz—şu anda sizin beyniniz—farklı şeyleri bir araya getirdiği için çalışıyor: gözlemliyorsunuz, dinliyorsunuz, kokluyorsunuz; dünyanın nasıl işlediğine dair modelleriniz var; hafıza, koordinasyon, empati, yaratıcılık, muhakeme, bilgelik... Bizi insan yapan bunlar.

Büyük soru şu: Tüm bu bileşenleri bir okulda, bir eğitim sisteminde ya da bir toplumda nasıl eşdeğer şekilde örgütleyebiliriz? Bu bileşenleri sistematik ve profesyonel biçimde bir araya getirerek kolektif zekâmızı boşa harcamamayı nasıl başarabiliriz?

Pek çok ülkede okullarımız, üniversitelerimiz ve kolejlerimiz kendileri öğrenme konusunda her zaman başarılı değiller. Bu yüzden Hisar'daki öğrenmeye açıklığınız beni gerçekten çok etkiledi. Bu pek sık rastlanan bir durum değil. Sizlerle bazı örnekler ve üzerinde çalıştığımız bazı işleri paylaşmak istiyorum—çünkü bu işler bize olası çözümlerin nasıl görünebileceğine dair fikir veriyor.

Hepinizin deneyimlediği bir örnek pandemiydi. Tam beş yıl önce, sanırım siz de burada Nisan 2020'de ilk kapanmayı yaşıyordunuz. Dünyanın her yerinde okullarda olağanüstü bir yenilik dalgası ortaya çıktı. Aniden öğretimi çevrimiçi olarak yapmanız gerekti. Sanal geziler gibi şeyler, ters yüz öğrenme (flipped learning) artık olağan hale geldi, uzaktan projeler, mikro öğrenme, çocukların duygusal sağlık ve iyi oluşlarını takip etme gibi uygulamalar başladı. Öğretmen-veli toplantıları bile tamamen çevrimiçi yapıldı.

Asıl soru şu: Tüm dünyada bu süreçten kolektif olarak ne öğrenildi? Bu konuda büyük bir araştırma yürüttüm ve oldukça karmaşık örüntüler ortaya çıktı. Bazı çocuklar kapanmalarda önceye göre daha başarılı oldular. Ama çok daha fazlası hem duygusal hem akademik açıdan zorlandı. Ancak çoğu ülkede bu süreçten elde edilen kazanımlar korunmadı. Okullar eski düzenlerine döndüler. Bence bu durum, dünya genelindeki okul sistemlerinde “öğrenmeyi öğrenme” konusunda eksik bir yetkinlik olduğunu gösteriyor.

Sonra iki buçuk yıl önce başka bir örnekle karşılaştık: Birdenbire ChatGPT kullanıma açıldı. Tahmin ediyorum ki aranızda hemen herkes onu kullanmıştır, belki her gün kullanıyordur. Bu kez de yine dünya çapındaki eğitim sistemlerini inceledik ve şunu sorduk: Bu yeni aracı anlamlandırmak için ne yapıyorlar? Öğretmenlere nasıl rehberlik ediliyor, ne yapılmalı ya da yapılmamalı? Sınıfta nasıl kullanılabilir? Öğrencilerin kullanması teşvik edilmeli mi?

Ama çoğu yerde bu araç yalnızca bireysel öğretmenlerin işini kolaylaştırmak için kullanıldı. Eğitim sistemleri ise ne söyleyeceğini, ne önereceğini ya da ne düşüneceğini pek bilemedi. İşte ben de bazı meslektaşlarımla birlikte şu soruya odaklandım: Bir eğitim sistemi nasıl öğrenir?

Elbette hepimiz öğrencilerin öğrenmesini isteriz—öğrenme arzusu kazandırmak belki de bir öğrenciye verebileceğimiz en önemli şeydir: merak, sürekli öğrenme isteği. Ama bunun bir sistem düzeyindeki karşılığı nedir?

Bizim çalışmalarımız esas olarak öğretmen bilgisini merkez alıyor. Bu çalışmaları Şilili meslektaşım Martin Valdivia ile birlikte yürütüyorum. Çünkü biliyoruz ki öğretmen niteliği, öğrenci başarısının en güçlü göstergesidir. Peki öğretmenlerin zihinlerinde en güncel yöntemlerin, en iyi bilgilerin yer aldığından nasıl emin olabiliriz?

Bununla ilgili yaptığımız bazı çalışmalardan kısaca söz edeceğim ve ardından da gelecekte kolektif zekâyla çalışan bir okul sistemine işaret edebilecek mevcut bazı projelerin bir resmini çizeceğim.

Başlangıç olarak pek çok öğretmene şunu sorduk: Bilginizi nereden alıyorsunuz? Okul müdüründen mi? Okul ağı üzerinden mi? Bazı ülkelerde Millî Eğitim Bakanlığı kendisini öğretimle ilgili tüm bilginin kaynağı olarak görür ve sürekli genelgeler yayımlar—özellikle İngiltere'de, bu tür yönergeler çok fazladır. O kadar çok ki kimsenin okuyacak zamanı kalmaz.

Bilgiye pazardan da ulaşabilirsiniz—kitap satın alırsınız, yazılım, eğitim programları alırsınız. Ya da akranlarınıza güvenirsiniz; yani yatay bir yapıdan bilgi alırsınız. Tüm bu yollar mevcut. Bu konuda sizlerin görüşünü de duymak isterim: Bilgiye ulaşmak için siz neye başvuruyorsunuz?

Bu konuyu anlamlandırmak için birkaç karmaşık diyebileceğimiz çerçeve geliştirdik: Bilginin hangi değişkenlerden kaynaklandığı, öğretmenlerin, okul liderlerinin, okul yöneticilerinin bu bilgiyi nasıl kullandığı, öğrenme yapılarını nasıl kurdukları gibi. Birazdan bunlardan da söz edeceğim ama hikâye karmaşık—fakat eğitim sistemlerinin geleceği açısından bence çok temel bir hikâye.

Yaptığımız araştırmalar Türkiye’de değil ama birkaç farklı ülkede yürütüldü ve bazı şaşırtıcı (ya da belki sizin için pek de şaşırtıcı olmayan) bulgulara ulaştık. Çoğu öğretmenin bilgi kaynağı aslında kulaktan kulağa iletişim. En önemli bilgi kaynağı diğer öğretmenlerle konuşmak. Ne bakanlığı dinliyorlar, ne de çok fazla kitap okuyorlar—birbirleriyle konuşuyorlar. Ve bence bu gayet makul.

Bu konuda biraz daha ayrıntıya gireceğim. Öğretmenlerin öğrencilerin başarısı için en önemli gördükleri şeyler genellikle sistemin üst kademeleri tarafından ölçülüyor veya dikkate alınmıyor. Öğretmen ağlarının da düzensiz ve rastlantısal olduğunu gördük; bilgi aktarımında pek başarılı değiller. ChatGPT gibi bir gelişme geldiğinde de çoğu ülkede bu gelişmeyi anlamlandırma, yorumlama, veri ve kanıtları değerlendirme konusunda sistemler yeterince iyi performans gösteremedi.

Sürekli öğrenmeye gelince, çoğu öğretmen kariyerlerinin başında yoğun bir öğrenme süreci yaşıyor, ancak birçok ülkede bu süreç daha sonra neredeyse duruyor. Bazı istisnalar var—İskandinav ülkeleri bu konuda oldukça iyi—ama çoğu yerde öğrenme bir defaya mahsus oluyor, sürekli değil. Diğer okullardan öğrenmek için de şaşırtıcı derecede az fırsat var. Örneğin, farklı bir bölgede ya da ülkede matematik ya da fen nasıl öğretiliyor, bunu keşfetme imkânı çok sınırlı.

Bu noktada sadece bir örneği vurgulamak istiyorum: ölçme meselesi. Bir eğitim sistemi, çocukların öğrenmesi açısından en önemli olan şeyleri ölçmeli. Ama araştırmamızda bunun pek gerçekleşmediğini gördük. En üstte, öğretmenlerin gerçekten önemli bulduğu konular yer alıyor: öğrencinin aile yapısı, sosyo-duygusal bağlamı—ama bunlar asla ölçülüyor. Sınıf içi etkileşimler, öğrenciler arasındaki bağlara belli bir dikkat var—ama öğretmen-öğrenci bağına neredeyse hiç dikkat edilmiyor. Öğrencilerin kendilerini ait hissetmeleri, sistemle bütünleşmeleri gibi konular da göz ardı ediliyor.

Hepsine tek tek girmeyeceğim—yakında bu çalışmanın tümü yayımlanacak. Ama İngiltere veya ABD gibi ülkelerde gördük ki, öğretmenlerin kolektif aklıyla en önemli kabul edilen şeyler, sistem düzeyinde en az ölçülen, en az yönetilen konular. Bu da sistemin bir sorunu olduğunu gösteriyor.

Son olarak, bilginin nasıl paylaşıldığını, müfredatların nasıl şekillendiğini, disiplinler arası öğrenme konularının (örneğin bir hikâye anlatımı, veriyle düşünme, doğru sorular sorma becerisi gibi) nasıl ele alındığını daha gelişkin bir biçimde haritalamak için bir dizi yöntem geliştirdik. Bunları da önümüzdeki birkaç ay içinde yayımlamayı umuyoruz. Bu daha derinlemesine araştırmanın bazılarınız için faydalı olabileceğini umuyorum.

Bugün artık neredeyse tüm bu örneklerde yapay zekâ (AI) ile kolektif zekâ (CI) birlikte çalışıyor—yani yapay zekâ ve kolektif zekâ el ele ilerliyor. Şimdi kısaca üzerinde düşünmemizi istediğim konu şu: Peki, biz neye ulaşmak istiyoruz? Beş ya da on yıl sonrasına baktığımızda, sürekli öğrenebilen ve kolektif zekâyı harekete geçirebilen bir okul sistemi nasıl görünürdü? Bu sistem veriyi, gözlemi, modelleri, kanıtları, hafızayı, yaratıcılığı nasıl kullanırdı?

Geleceğe dair bazı şeyleri şimdiden ima eden birkaç örnek vermek istiyorum. Veriden başlayalım. Bence gelecekte tüm okulların çok daha fazla veri paylaşması beklenecek—anonimleştirilmiş veriler: sınıflarda neler olup bittiğine, duygusal iyi oluşa, öğrenmeye, sınavlara dair veriler... Bugün çoğu eğitim sisteminde bu veriler hâlâ parçalı ve dağınık.

Ve umuyorum ki bu veriyi kullanma kapasitemiz bir adım daha ileri gidebilir. Şimdi size İngiltere'den, şu anda dünyada benzeri pek olmayan bir projeden bahsedeceğim. Yaklaşık on yıl önce başlatıldı. Ülkedeki tüm okul ve üniversitelerin verileri toplanıyor ve bu veriler vergi kayıtlarıyla eşleştiriliyor. Yani bir öğrencinin okuldan mezun olduktan 10 yıl, 20 yıl sonra ne kadar kazandığını görebiliyorsunuz.

Projenin adı LEO. Şu an 38 milyon kişi bu verinin içinde yer alıyor ve gerçekten olağanüstü bir araç. Çünkü örneğin, 15 yaşında belirli bir konuyu öğrenmiş bir öğrencinin 25 ya da 35 yaşında nerede olduğunu görmeye başlıyoruz.

Bize bunun imkânsız olduğu söylenmişti. Vergi otoritesi veriyi paylaşmam diye direnmişti. Ama süreç sessizce ilerledi; Birleşik Krallık'taki pek çok insan hâlâ bu projenin farkında bile değil. Ama şunu gösteriyor: Farklı veri türlerini birleştirebilirseniz, olağanüstü yeni içgörüler elde edebilirsiniz. Bu bağlamda size, Türkiye için bir soru: Buna denk bir sistem sizce ne olabilir? Hangi veri türlerini birleştirerek, çocukların iyi bir işe girmesini, istihdam edilebilir olmasını, iyi bir maaş kazanmasını neyin desteklediğini daha net görebiliriz? Veliler bu konularla kesinlikle çok ilgileniyor.

İkinci örnek ise ortak hafıza. "What Works" (Ne İşe Yarar) merkezleri kurmaya çalıştık—dünyanın dört bir yanından gelen verileri sentezleyen merkezler. İngiltere'de Education Endowment Foundation (Eğitim Kalkınma Vakfı) adında bir kurum var ve "Teaching and Learning Toolkit" adında bir araç geliştirdi. Bu araç, okullardaki uygulamaları analiz ediyor—maliyeti ne kadar, ne kadar güçlü kanıtlarla destekleniyor, öğrenme açısından ne kadar ilerleme sağlıyor—ve bunu "öğrenme ayı" cinsinden ölçüyor.

Bu model Latin Amerika dahil bazı ülkelerde de kopyalandı. Ortak hafıza yaratmaya, kolektif bir bilgi kaynağı oluşturmaya yönelik bir örnek bu. Eleştirilebilir elbette ama en azından okul yöneticileri ve öğretmenler için kolay erişilebilir bilgi sunuyor. Ve bazen şaşırtıcı sonuçlar da ortaya koyabiliyor. Şimdi bunlardan üç örneği paylaşacağım...

Bazılarınız belki hatırlar: One Laptop per Child (Her Çocuğa Bir Laptop) girişimi, bundan 20–25 yıl önce çok aktif bir şekilde savunulan bir fikirdi—her çocuğa bir bilgisayar verirseniz, çocuklar bir anda dahileşir ve kendi kendilerine öğrenirlerdi. Bu konu üzerine oldukça kapsamlı araştırmalar yapıldı ve sonuç şu: Hiçbir gelişme sağlamadı. Bu fikir yanlış. Mantıklı görünüyordu—dijital endüstrilerin neden bu fikre bayıldığını anlayabilirsiniz—ama gerçekte yanıltıcıydı.

Biraz daha karmaşık mesajlar da var, örneğin ücretsiz okul yemekleri üzerine. Buradaki örnek, küçük yaş grubundaki çocuklar için evrensel ücretsiz okul yemeği uygulaması. Katılıma (okula devam) etkisi üzerine oldukça karmaşık bir tablo var. Sezgisel olarak bir çocuğun kahvaltı yapmasının öğrenmeye iyi geldiğini düşünürsünüz, ki bu doğru. Ama hangi uygulamanın işe yarayıp yaramadığını anlamak için detaylara bakmanız gerekir.

Bir de benim her zaman sevdiğim bir yöntem olan proje tabanlı öğrenme (Project-Based Learning - PBL) var. Bunun da genel etkisinin olumlu olduğuna dair bulgular var ama bu yöntemin işe yaraması için güçlü bir yönetim, belirli beceriler ve yapısal bir çerçeve gerekiyor. Bu işi gelişi güzel yapamazsınız. Tahminimce sizlerin hepsi bunu zaten biliyorsunuzdur.

Yani paylaşılan kanıt, paylaşılan bilgi, paylaşılan hafıza üzerine keşfedilecek çok şey var—bu da yine bir okul sisteminin kolektif aklına işaret ediyor.

Bu yüzden ben, akranlar arası içerik paylaşım platformlarının büyük bir hayranıyım. 20 yıl önce neredeyse hiç yoktu, şimdi ise birçoğu var. Türkiye’de hangilerinin kullanıldığını bilmiyorum ama bizde TES, Twinkl gibi platformlar var. Afrika’da kullanılanlar var.

Hindistan’daki DIKSHA platformu da muazzam bir örnek; yüz binlerce öğretmen müfredat içeriklerini burada paylaşıyor.

Ve son olarak Merdeka Mengajar. İçinizde bu ismi duymuş olan var mı bilmiyorum. Bunu yöneten kişiyle iki hafta önce İstanbul’da tanıştım. Endonezya’dan bir örnek. Önceki eğitim bakanı döneminde dijital eğitim alanında gerçekten sıra dışı işler yaptılar. Bu platform da yine öğretmenlerin öğretim, değerlendirme ve mesleki gelişim süreçlerinde birbirine yardımcı olabilmesi için oluşturulmuş bir kolektif zekâ aracı. Hakkında mutlaka okumanızı öneririm. Bugüne kadar dünya genelinde gördüğüm en iyi örneklerden biri. Üstelik çok büyük ölçekte uygulanıyor. Endonezya’da kaç kişi yaşıyor? Çok fazla—belki 200 milyon. Bu da öğretmenleri içerik üreticisine dönüştüren, gerçek anlamda bir kolektif zekâ aracıdır.

Bir de her öğretmeni araştırmacıya dönüştürmeyi hedefleyen uygulamalar var. Örneğin Fransa’daki “Professeur chercheur”—yani öğretmen-araştırmacı. Pek çok ülkede öğretmenlerin sınıf içinde sistemli olarak küçük deneyler yapmaları, farklı öğrenci gruplarıyla yöntemlerini test etmeleri ve bu bilgileri paylaşmaları teşvik ediliyor.

Bu alandaki en iyi küresel örnek ise sanırım şu anda Singapur. Singapur Öğretmenler Akademisi, kısmen bilimle bağlantılı çalışıyor. Öğretmenlerin laboratuvarları ziyaret etmesine, deneyleri bizzat yapmasına, öğrencilerle birlikte çalışmasına imkân sağlıyor. Amaç şu: Her öğretmen, mesleğinin bir parçası olarak sürekli araştırma yapmalı, test etmeli, öğrenmeli, yeni fikirler edinmeli.

Veriyle ilgili başka örnekler de var. Bu örnek Şili’den—adı KIMCHE. Kore yemeği olan kimchi değil tabii! Ama gerçekten harika hikâyeleri var. Aslında bu bir veri platformu ama hikâye anlatıcılığından ciddi şekilde etkilenmiş bir yapı. Burada üzerinde durduğumuz konu şu: karmaşık veriye nasıl bakabiliriz? Örneğin öğrencilerin okula devamsızlığına dair veriler. . .

Bu sistem, öğrencinin neden okula gelmediğini anlamada çok zekice yöntemler kullanarak şunu ortaya koyabiliyor: belki ailesinde bir tartışma yaşanmış, belki şehirde sel olmuş, belki evleri bodrum katta olduğu için sorun yaşıyorlar. Yani okulun “ilgisizlik” olarak yorumladığı bir durumu, aslında çok daha derin nedenlerle açıklayabiliyorlar.

Bu gibi daha yaratıcı ve daha karmaşık veri projelerinden öğrenilecek çok şey var.

Bugün boyunca eminim yapay zekâyı da konuşacağız. Ben yüksek lisans öğrencilerine kamu hizmetlerinde ve devlette yapay zekâ kullanımı üzerine bir ders veriyorum. Ve şunu görüyoruz: yapay zekâ tüm bu alanları değiştiriyor—kişiselleştirme, iş birliği, içerik üretimi, bilgi seçimi, yeniden yapılandırma... Tüm bunlar çok ilginç ve benim açımdan oldukça heyecan verici. Bu sadece ChatGPT değil; Perplexity, Claude, Gemini gibi birçok yeni araç geliyor. Gerçek anlamda olağanüstü bir yenilik akışı içindeyiz.

Ama bu hikâye yine karmaşık. Peki gerçekten öğrenme konusunda yapay zekâdan ne öğreniyoruz? Eğer araştırmaları okursanız—ki bugün burada başka uzmanlar da var—görürsünüz ki evet, bazı öğrenme türlerine yardımcı oluyor; ama bazılarını da olumsuz etkileyebiliyor. Öğrenciler sorgulayıcı ve eleştirel düşünmedikçe, bu araçlar aslında yüzeysel öğrenmeye neden olabilir. Bu yüzden bu büyük dil modelleriyle (LLM'lerle) ilgili kolektif deneyimimizi ve öğrenme sürecimizi hızlandırmamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bunlar gerçekten oyunun kurallarını değiştiren araçlar—ama bunu düz ve basit bir şekilde yapmıyorlar.

Ve şunu söyleyeyim: teknoloji şirketlerinin söyledikleri neredeyse kesinlikle eksik ya da yanlış olacaktır—çünkü onlar ürün satmaya çalışıyor. O yüzden bizim, ne işe yaradığını gerçekten anlamak için kolektif olarak daha akıllı olmamız gerekiyor.

Kısaca özetlemek gerekirse—eminim sizin öğrencileriniz için de geçerlidir—öğrencilerin en az üçte ikisi, belki dörtte üçü, belki de tamamı bu büyük dil modellerini kullanıyor. Araştırma yapmak, görevleri tamamlamak için faydalı olabilirler. Ama elimizdeki birçok veri şunu gösteriyor: bazen bu süreç sonunda öğrencinin anlama düzeyi düşebiliyor. Üniversite bağlamında bunu net şekilde görüyoruz: artık öğrencilerin bir konuyu gerçekten anlayıp anlamadığını ölçmek için daha sık sözlü sınavlar yapıyoruz—çünkü bazen sadece LLM kullanarak başarılı görünen ama anlamamış öğrencilerle karşılaşıyoruz.

Bu yüzden bence hem okul ağlarında, hem tekil okullarda, hem de tüm okul sistemlerinde ihtiyacımız olan şey şu: kolektif zekâmızın çok daha sistematik bir şekilde orkestrasyonu. Yani bilginin bir araya getirilmesini ve yönetilmesini organize edecek biri ya da bir yapı olmalı. Çünkü günün başında da duyduğumuz gibi, bu tür organizasyon kendiliğinden olmaz. Oldukça emek isteyen, zor bir iştir. Ve bu işi birinin sorumluluğu olarak üstlenmesi gerekir. Eğer kimsenin işi değilse, büyük olasılıkla yapılmaz.

Bence çok daha fazla veri paylaşımına ihtiyacımız var—basit, standartlaştırılmış ve anonimleştirilmiş veri. Çok daha fazla deneye ihtiyacımız var. ChatGPT gibi bir şey ortaya çıktığında, hangi öğrenciler için ne işe yarıyor, hangi öğrenciler için işe yaramıyor sorularına dair 100 deney yapılmalı, veri toplanmalı.

Teknolojik gelişmelerin de sizler tarafından şekillendirilmesi gerekiyor. İngiltere'de dijital girişimcilerle okullar arasında bir program yürütmüştüm. Dijital girişimcilerin harika araçları vardı ve bunların okullarda işe yarayacağını düşünüyorduk—ama çoğu hiç gerçek bir sınıfa girmemişti. Bu yüzden de çoğu araç, uygulamada pek iyi çalışmadı. Yani teknoloji geliştirme süreci ile öğrenmenin gerçekleştiği bağlam ve sizin gibi insanların sahip olduğu örtük bilgi çok daha fazla entegre edilmeli.

Daha önce “What Works” (Ne İşe Yarar) yaklaşımından söz etmiştim.

Ve son olarak, Finlandiya'da da oldukça fazla çalışıyorum. Finlandiya'daki okullarda çok basit ama etkili bir uygulama var; bu da onların uluslararası okul sıralamalarında yıllarca iyi sonuçlar almasının sebeplerinden biri: “çalışma halkası” (study circle). Ayda bir kez, öğretmenler bir araya geliyor ve sadece ne öğrendiklerini konuşuyorlar. Belki sınıfta neler olup bittiğini, neyin iyi gitmediğini tartışıyorlar. Çok basit bir fikir. Ama bu da yine kolektif akıl, kolektif bilgelik, kolektif muhakeme inşa etmenin bir yolu.

Şu anda Finlandiya'da ergenlerle ilgili ciddi sorunlar yaşanıyor. On yıl önce PISA sıralamalarında dünyanın en iyisiydiler—şimdi gerilediler. Birçok ergen, özellikle erkek çocuklar, zorlanıyor. Motivasyonları düşük, okula gelmiyorlar. Bu yüzden şu anda, gerçek zamanlı olarak, “Burada gerçekten ne oluyor?” sorusunu teşhis etmeye, nedenleri anlamaya ve farklı ne yapabileceklerini bulmaya çalışıyorlar.

Aranızda Netflix'te yayınlanan “Adolescence” (Ergenlik) adlı İngiliz yapımı diziyi duyanlar veya izleyenler olmuştur. Bu dizi, son bir aydır Britanya'da hakkında konuştuğumuz tek şey. Hatta Başbakan bile bu dizi üzerine bir etkinlik düzenledi. Bence çok iyi bir diziydi ve televizyondan gelen hikâye anlatımının bir toplumu, erkeklerle ya da erkek çocuklarla ilgili bir sorunu düşünmeye sevk ettiği nadir örneklerden biriydi. Benim de bir ergen oğlum var, o yüzden özellikle ilgimi çekti.

Ama bu sorun, Finlandiya gibi eğitimde örnek gösterilen ülkelerde bile yaşanıyor. Bu da demek oluyor ki, daha fazla “zekâ hakkında zekâ”, daha fazla “okul düşüncesi geliştirme”ye ihtiyacımız var.

Umarım size, büyük ölçekte okul sistemlerinde kolektif zekâ neye benzeyebilir konusunda bir fikir verebilmişimdir. Ve şimdi—izin verirseniz—sizi biraz korkutarak bitirmek istiyorum. Korkutabilir miyim?

Kolektif zekâ ile kolektif aptallık arasındaki savaş hakkında birkaç şey söylemek istiyorum. Ve hayır, Donald Trump'tan bahsetmiyorum—ya da belki biraz bahsediyorum.

Belki duymuşsunuzdur: Flynn etkisi. Bu, Yeni Zelandalı bir akademisyenin dünya genelindeki IQ skorlarını incelediği bir çalışmaydı. Uzun zaman dilimlerinde, dünya genelinde IQ seviyelerinin arttığını gösterdi. Oldukça iyimser bir hikâyeydi—görünüşe göre hepimiz gittikçe daha zeki hale geliyoruz. Gelişmiş ülkeler özellikle, yani kırmızı ve siyah çizgiler, bunu gösteriyordu.

Yaklaşık 10–15 yıl önce, 21. yüzyılın dünya genelinde zekânın altın çağı olacağına inanılıyordu. Bunun nedenleri arasında daha iyi beslenme, daha iyi konut, daha iyi okullar, daha uzun öğrenim süreleri vardı. Hatta hikâye anlatıcılığı bile bir etkendi. İlginç yorumlardan biri şuydu: Medyada—televizyon ve filmlerde—2010'daki hikâyeler, 1990 ya da 1970'e göre çok daha karmaşıktı. İnsanlar zihinlerinde çok sayıda karakteri ve olay örgüsünü aynı anda tutmak zorundaydı. Bu da hem daha zeki bir toplum gerektiriyordu, hem de bu etkileşim sayesinde daha zeki bireyler yetişiyordu.

İyi haber buydu.

Peki, bunu gördünüz mü? Bunlar PISA testlerinin sonuçları. OECD'nin öğrencilerin matematik, okuma ve fen alanlarındaki başarısını ölçtüğü uluslararası sınavlar. Peki ne oldu? Nerede hata yaptık? Türkiye verilerinin ne olduğunu bilmiyorum ama burada oldukça ciddi düşüşler görüyorsunuz. Bir şeyler ciddi biçimde yanlış gidiyor.

Bir başka grafik ise temel okuryazarlık ve sayısal beceriye sahip olma oranlarını gösteriyor. Son 20 yılın verileri. Bu, yetişkinlerin ne kadarının gerçekten basit matematik ya da okuma-yazma becerilerini kullanamadığını gösteriyor. Hatta Hollanda gibi ülkelerde bile bu oran artıyor. Benim ailem Yeni Zelanda'dan geliyor—atalarım öğretmendi—ama orada bile tablo çok iyi değil. ABD'de ise her üç yetişkinden biri, bir haber yazısında geçen bir sayıyı anlayamıyor.

Bu durumun sonuçları çok ciddi. Özür dileyerek söyleyeyim, Donald Trump'tan bahsedeceğim—ve Elon Musk'tan da. Bu ikisi basın toplantılarında Gazze için prezervatiflerden sosyal güvenlik sistemine kadar her konuda bazı “rakamlar” söylüyor. Ve bu rakamların yanlış olduğunu anlamak bir dakikadan az sürüyor. Ama eğer nüfusun üçte biri sayıları anlayamıyorsa, belki de fark etmiyorlar—umursamıyorlar bile.

Ve bu bence oldukça ciddi, çok ciddi bir sorun. Size son bir gerçek, bir veri noktası daha sunmak istiyorum. Bu yine ABD'den: 18 yaşındaki gençlerin, son 30 gün içinde en az 5 gün düşünme ya da odaklanma güçlüğü yaşadığını bildirdiği oran. Yani gençler artık öğrenmekte, yeni bilgi edinmekte zorlanıyor.

Peki ne oldu? Ne değişti? Bu eğilim neden bu kadar keskin biçimde tersine döndü? 2010 civarında ne olmuş olabilir? Evet, hepiniz bana doğru yöneliyorsunuz—suçlular burada. Hepimizin yanında taşıdığı bu şeyler—akıllı telefonlar—muazam bir akılsızlaşma sürecini tetikliyor gibi görünüyor. Gençlerde, ama aynı zamanda yetişkinlerde de. Ve bu eğilimler gitgide hızlanıyor. Grafiklere bakarsanız, yatayda sabitlenmiyor—hızla yükseliyor.

İşte bu yüzden kaygılanmamız gerek. Kolektif olarak bu gidişata karşı ne yapacağımızı düşünmemiz gerek. Bugün bunları konuşabilmeyi umuyorum:

Okullarda akıllı telefonları yasaklamalı mıyız?

Australya'nın yaptığı gibi 16 yaş altına yasak getirilmeli mi?

Çocuklara sahte haberleri nasıl tespit edeceklerini, yanıltıcı bilgileri nasıl fark edeceklerini, çılgın komplo teorilerine inanmamayı nasıl öğreteceğiz?

Geçen ay Londra'da bir okulda beş tane 15 yaşındaki öğrenciyle bir oturum yaptım. Üç buçuk saat süren bir atölyeydi. Ve şunu gördüm: Bazıları inanılması güç, akıl almaz komplo teorilerine inanıyorlardı. Hayatlarını TikTok ve YouTube'ta geçiriyorlar. Ama onlara verilmesi gereken zihinsel araçlar verilmemiş—doğru soruyu nasıl soracaklarını, bir yalanı nasıl tanıyacaklarını, manipüle edildiklerinde bunu nasıl fark edeceklerini bilmiyorlar.

Bu yüzden bu konu sizler için çok önemli. Danimarka ve Finlandiya gibi bazı ülkeler çocuklara sahte bilgiyi ayırt etmeyi, interneti bilinçli kullanmayı öğretiyor. Ama bunlar istisnalar.

İşte bu yüzden, bugün konuştuğumuz her şey bu kadar hayati önemde. Öğrenme üzerine kolektif zekâyâ ihtiyacımız var—sadece okullarınız ya da öğrencileriniz için değil, tüm toplum için. Aksi takdirde, iyi bir yüzyıl beklentisi kalmaz. Gerçek bir demokrasinin var olması mümkün olmaz. Eğer genel zekâ seviyesi yükselmezse, refah içinde bir ekonomi de mümkün olmaz.

Ve bu da bizi bir başka metafora getiriyor—önceden kuşlardan söz etmiştik, şimdi de balıklar. Bu fotoğrafta küçük balıklar, büyük balıklara yem olmamak için kolektif zekâyı kullanıyorlar. Gerçekten akıllı balıklar. Ama bizim de, yani eğitimcilerin, bu kolektif aptallığa karşı yürütülen savaşta öğrenmeye aç kalması gerekiyor.

Ve sizler, bu savaşın ön safında yer alıyorsunuz.

Bekleyelim.

Teşekkür ederim.

Panel: “Kolektif Akıl ile Okul eğitimi Tasarlamak” PreConference Sonuçları Hisar Okulları Öğretmenleri ve Yöneticileri

Bu oturumda, kolektif akıl metodolojisini uyguladık ve bu sürecin çıktıları ile deneyimlerini sizlerle paylaşmak istiyoruz. Bildiğiniz gibi, bu çalışmanın temeli Eylül ayında başlattığımız pre-konferans oturumlarına dayanıyor. Biraz hatırlamakta fayda var: Neden bu temayı seçtik? Neden kolektif akıl?

Eğitim, özünde kolektif bir mesele. Eğitimde bir dönüşüm hedefliyorsak, pek çok yöntem ve yaklaşım arasından kolektif akıl metodolojisinin güçlü potansiyeli bizi cezbedi. Bu nedenle Hisar Okulları olarak InCommon ekibiyle iş birliği içinde kolektif akıl metodolojisini prototipleme sürecine girdik. Bu oturumda da hem süreçte öğrendiklerimizi hem de elde ettiğimiz çıktıları paylaşacağız.

Eylül ayından bu yana iki kurumun da kolektif bilince, karar almaya ve birlikte üretmeye olan yatkınlığı süreci hem verimli hem de keyifli hale getirdi. Bu uzun sürecin tasarımı daha geniş bir ekip yer aldı, bizler burada yalnızca temsilciyiz.

Konferansın hikâyesini anlatan kısa videomuzu izleyelim, ardından sohbete geçelim.

Pre-konferanslar, özellikle zor sorularla karşılaştığımızda tasarım sürecine başlamadan önce düzenlediğimiz buluşmalar. Örneğin, bir buçuk yıl önce Suna'nın Kızları ile kız çocukları odağında gerçekleştirdiğimiz tasarım konferansında, kız çocuklarının sesini konferansa taşıyabilmek için çeşitli atölyeler düzenledik.

Bu konferansta da zor bir sorumuz vardı: Kolektif akıl kavramı Türkiye’de, özellikle okul eğitimi bağlamında oldukça yeni. Peki biz bunu okulda nasıl kullanabiliriz? Eğitimdeki karmaşık sorunları kolektif akılla daha sürdürülebilir biçimde çözebilir miyiz?

İngiltere’deki Nesta Ajansı’nın geliştirdiği Kolektif Akıl Tasarım Metodolojisi, bu alanda oldukça kapsamlı bir çerçeve sunuyor. Özgürlük, insan merkezlilik, çeşitliliğe saygı ve veri zenginliği gibi temel ilkeler üzerine kurulu bu metodoloji, eğitimciler için uygulanabilir yöntemler içeriyor.

İşte biz de bu sorunun peşine düştük ve üç aylık bir keşif süreci başlattık. Okulda iyi olma hâlini temel mesele olarak belirleyip, bu konu etrafında kolektif akıl tasarım metodolojisini çalıştırdık. Hisar’dan öğretmenler ve uzmanlar ile InCommon’ın araştırmacılarından oluşan üç grupta yola çıktık. Sürecin başında önce bir topluluk olduk; çünkü topluluk olmadan bilim olmuyor.

Çalışmalarımız boyunca, tasarım metodolojisinin 5 aşamasını deneyimledik. Sorunu tanımlama, veri ve bilgi toplama, fikir üretme, prototipleme ve değişim yaratma. Bu süreçte hızlı ve yüzeysel çözümler yerine yavaş, fakat daha içgörülü ve sistematik adımlar attık.

Kolektif akılın en güçlü yanı, çözümün bireysel katkıların toplamından fazlası olması. Yani bir grup, ortak bir akıl oluşturarak karar alma ve uygulama süreçlerinde sorumluluğu birlikte üstleniyor. Bu yaklaşım transdisipliner bir anlayışa daha yakın, çünkü sadece disiplinlerarası değil, aynı zamanda disiplinlerin ötesinde bir ortak üretim zemini sunuyor.

Sürecin belki de en çarpıcı kısmı, problemin tanımı üzerine yapılan derinlemesine çalışmaydı. Sadece “nasıl çözeriz?” sorusu değil, “bu gerçekten çözülmeye değer bir sorun mu?” sorusu ile başladık. Kimleri etkiliyor, hangi katmanları var? Bunları literatürle, alan görüşmeleriyle, sosyal medya analizleriyle sorguladık.

Kolektif akıl metodolojisi, problemin kolektif katkıya açık, sosyal etkisi olan, teknolojiyle bütünleşebilen ve sürdürülebilir çözümler sunmaya uygun olup olmadığını sorgulamanızı istiyor. Bu süreç, farklı bakış açıları ve yaratıcılığı da beraberinde getiriyor.

Bu metodoloji sadece bir teknikler dizisi değil; aynı zamanda bir kültür. Duygulara, deneyimlere, insani ihtiyaçlara alan açıyor. Yalnızca mantıksal değil, duygusal boyutları da gözetken bir problem çözme yaklaşımı sunuyor. Bu yönüyle geleneksel beyin fırtınalarından ayrılıyor.

Tasarım kanvası ve bağlantı kartları gibi araçlarla desteklenen süreç, teknoloji ve veri kullanımını da kapsıyor. Öğretmenlerin iyi oluşunu desteklemek amacıyla geliştirilen ekosistem modelimiz, bütünsel okul yaklaşımı ile şekillendi.

Diğer grup örneklerinde stratejik destek çerçevesi, dijital uygulamalar ve rol paylaşımı içeren öneriler ortaya çıktı. Ortak hedef; öğretmenin yalnız değil, değerli hissedeceği, katılımın ve aidiyetin artırıldığı sürdürülebilir sistemler kurmak.

Bu sürecin sonunda vardığımız yer, sadece bir çözüm değil; aynı zamanda yeni bir düşünme biçimi oldu. Kolektif akıl, okul kültürünün oluşturulmasından öğrenci projelerine, teknoloji kullanımından kapsayıcılık uygulamalarına kadar pek çok alanda kullanılabilir.

Karar alma süreçlerinde demokratikleşme, paydaşların aktif rol alması, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine katkı sunması ve duygusal bağların güçlenmesi gibi kazanımlar elde edilebilir.

Okullar bilgi aktarılan yerler olmanın ötesine geçip, duygusal bağların kurulduğu, ritüellerin birlikte tasarlandığı, ortak hikâyelerin yazıldığı alanlar olabilir.

Masterclass Oturumu: Kolektif Akıl ile Eğitim Yeniden Düşünmek

Prof. Mark Klein,
Akademisyen, Massachusetts Institute
of Technology (MIT), School of Collective
Intelligence

Burada olmaktan gerçekten mutluyum; çünkü bu konferans hem çok iyi organize edilmiş hem de bence çok önemli bir konuya odaklanıyor. Bugün yaptığımız tartışmaların dalga dalga yayılacağını umuyorum.

Ben kolektif zekâ üzerine araştırmalar yapıyorum. Özellikle de “crowd-scale computer-supported deliberation” dediğimiz bir alanda—yani bilgisayar destekli kitlesel düşünme süreçleri. Aynı zamanda eğitim üzerine de çok düşündüm. Bir eğitimci değilim ama paylaşabileceğim bazı fikirlerim var.

Bugün size üzerinde çalıştığım bazı projeleri ve bunların eğitimle ilgili olası sonuçlarını aktaracağım. Umarım sizin için bazı fikirler faydalı olur. Açılıştaki da belirtildiği gibi MIT, UM6P ile bağlantılıyım ve ayrıca High Voice adında, kolektif zekâ alanında çalışan bir girişimim var.

Konuşmama biraz kişisel bir bağlamla başlamak istiyorum:

Araştırma hayatımdaki temel amacım neydi? Lise yıllarımda bile fark ettiğim bir şey vardı: İnsan türü olarak olağanüstü ilerlemeler kaydettik ama hâlâ kolektif olarak hiçbirimizin istemediği sonuçlara neden olan şeyler yapıyoruz.

Dolayısıyla şu sonuca vardım: Bunlar kolektif zekânın ya başarıya ya da başarısızlığa uğradığı durumların dışavurumları. Ben de mesleki hayatım boyunca, bilgisayar alanındaki teknik becerilerimi kullanarak kolektif zekâyı geliştirmek, böylece insanlığın sürdürülebilirliğine ve refahına katkı sunmak istedim.

Eğitimle İlgili Hipotezlerim

- 1. Eğitim ihtiyaçları değişiyor.** Teknolojik ve toplumsal değişim çok hızlı. Hayat boyu öğrenme artık bir zorunluluk. Sadece okula gitmek, sonra mezun olup çalışmak artık yeterli değil.
- 2. Küresel zorluklar**—iklim değişikliği, toplumsal eşitsizlik, teknolojik dönüşüm—çok büyük ve karmaşık. Bunların çözümü, devasa işbirlikleri gerektiriyor. Bireylerin ya da küçük grupların çözebileceği sorunlar değil.
- 3. Bilgi artık bir meta.** Web ve büyük dil modelleri (LLM'ler) sayesinde bilgiye ulaşmak ucuz ve kolay hale geldi. Bu da eğitimin ne olması ve nasıl işlemesi gerektiği konusunda ciddi sonuçlar doğuruyor.
- 4. Son olarak, yapay zekâ ve robotların yükselişiyle birlikte şunu sormalıyız:** İnsanların rolü ne olacak? Bilgi işçileri gelecekte ne yapacak?

Benim önerim şu: Yapay zekâ destekli kolektif düşünme süreçleri bu sorunlara çözümün bir parçası olabilir. Eğitim ve teknoloji politikaları üzerine etkili kararlar almak için bu tür yöntemlere ihtiyacımız var. Aynı zamanda bu model, eğitimin kendisinin de neye evrilmesi gerektiği konusunda bize yol gösterebilir.

Deliberasyon (Ortak Akıl Yürütme) Nedir?

Deliberasyon, sistematik bir problem çözme sürecidir. Tasarım odaklı düşünme iyi bir örnektir:

- Problemi tanımla
- Fikir üret (divergence)
- Eleştir ve değerlendir
- En iyi fikirlerde birleş (convergence)

Bu süreç kitlelerce uygulandığında, insanlar raporlar oluşturabilir; en iyi fikirleri ve nedenlerini ortaya koyabilirler. Karar vericiler de bu içgörüler doğrultusunda harekete geçebilir.

Neden Kolektif Deliberasyon?

- Küçük çevrelerce alınan kararlar artık yeterli değil. Sorunlar farklı uzmanlık ve bakış açıları gerektiriyor.
- Kolektif zekâ, doğru yapıldığında, en zeki bireyleri bile geride bırakabilir—“üstinsan” sonuçlar üretebilir.
- İnsanlar artık seslerinin duyulmasını bekliyor. Kapalı karar mekanizmaları artık meşru görülüyor.

Mevcut Araçlar Yeterli mi?

Hayır. Forumlar, chat odaları, e-postalar gibi dijital araçlar var ama bunlar tartışmayı yapılandırmaz. Sonuç:

- Yapısız, kaotik, verimsiz yorum yığınları
- Nitelikli fikirler kaybolur
- Farklı sesler duyulmaz
- Gruplaşmalar olur
- Toksik ortamlar oluşur
- Tartışmaları özetlemek zaman ve para ister

Biz Ne Yaptık? – Deliberation Mapping (Tartışma Haritalama)

Serbest sohbet yerine, insanlar birlikte yapılandırılmış bir bilgi grafiği oluşturuyor—bir karar ağacı gibi.

- Net bir soru ile başla
- Fikirler ekle
- Her fikre artı ve eksi argümanlar ekle
- Yeni sorular türet (örneğin gizlilik, etik vs.)

Bu yapı:

- Kendini organize eder
- Eksikleri ve güçlü yönleri gösterir
- Fikirlerin gelişmesini teşvik eder
- Ses kaybını önler

Biz bunu önce post-it'lerle beyaz tahtalarda yaptık. İyi sonuçlar aldık. Ama ölçeklemek zor. Bu yüzden bir yazılım geliştirdik. UM6P'de 200 katılımcı ile 2 saatte 500 fikir, 250 argüman ve binlerce oy üretildi. Sonuç: **anlamlı, yapılandırılmış ve hemen kullanılabilir bir çıktı.**

LLM'ler ve Kolektif Akıl

LLM'ler aslında kolektif zekânın ürünü: internetin dil kalıplarını kullanarak insan zekâsını taklit ediyorlar.

Ama sınırlamaları var:

- Sıklıkla sıradan fikirler üretirler
- Yerel bağlamı bilmezler
- Yaratıcılığı bastırırlar
- Hepsini aynı internetle eğitildiği için model değiştirmek çözüm değildir

İnsani Çeşitlilik = Gerçek Zekâ

Biz insanlar eşsiz karışımlara sahibiz. 100 bilişsel yetenekten rastgele 50'sini seçtiğimizde, ortaya çıkan kombinasyon sayısı evrende yaşamış tüm insanlardan fazla olur.

Bu çeşitlilik yaratıcılığın kaynağıdır. LLM'ler bunu taklit edemez.

Ne Yapmalı?

LLM'lerle insanları birleştirmeliyiz.

- **Deep-dive prompting:** LLM'ye bir fikir verip, onun sorularla bu fikri derinleştirmesini sağla
- **Filtreleme:** LLM'ler kötü fikirleri eleyebilir, böylece insanlar kalanları daha iyi değerlendirebilir

Eğitim İçin Ne Anlama Geliyor?

- Eğitim politikası tasarımı karmaşıktır → geniş katılım ve yapılandırılmış tartışma gerekir
- Eğitim, LLM'lerin yapamadığı şeye odaklanmalı: yaratıcılık, bağlamsal muhakeme, sezgi, işbirliği
- **Problem temelli, işbirlikli öğrenme etkili:** Fas'taki 1337 okulu gibi. Öğrenciler öğretmensiz, gerçek dünya sorunlarını çözerek öğreniyor ve global yarışmalarda üst sıralarda yer alıyor.

Önerim

Yapay zekâ destekli kolektif deliberasyonu eğitimin bir hedefi haline getirin. Hem bir araç hem de bir öğrenme deneyimi olarak.

Bu, bize şunları kazandırır:

- Zor sorunları daha iyi çözme becerisi
- İnsanları merkezde tutan bir gelecek
- İnsan-makine işbirliğinde ustalık

Bu kadar.

Teşekkür ederim.

Masterclass Oturumu: Kolektif Akıl ile Eğitim Yeniden Düşünmek

Aleks Berditchevskai,
Araştırmacı, Nesta Kolektif Zekâ Tasarımı
Merkezi

1. Giriş: Vikipedi ve Kalabalığın Gücü

Konuşma, Vikipedi ile Oxford İngilizce Sözlüğü (OED) arasında dikkat çekici bir karşılaştırmayla başlıyor. OED'nin ilk edisyonu 70 yılda tamamlanmış ve 415.000 tanım içermişken, Türkçe Vikipedi bu sayıyı bir yıl içinde geçmiş durumda. Bu değişim, birlikte bilgi üretiminin ve dijital platformların hızlandırıcı etkisinin ne kadar dönüştürücü olduğunu gösteriyor.

Vikipedi, kamu katılımının bilgiye erişim ve üretim biçimimizi nasıl yeniden tanımladığını gösteren bir "kolektif bilgi alanı" örneğidir.

2. Neden Geleneksel Yaklaşımlar Yetersiz Kalıyor

Ay'a iniş yapabilen, yapay zekâ sistemleri geliştirebilen insanlık; iklim değişikliği, politik kutuplaşma, demografik dönüşümler ve sosyal eşitsizlik gibi sorunlarla hâlâ baş edemiyor. Çünkü bu sorunlar:

- Karmaşık, çok boyutlu ve dinamik
- Tek bir kurum veya doğrusal çözümle çözülemez
- Çeşitli yerel bağlamlara ve bakış açlarına gömülüdür

Geleneksel yukarıdan-aşağıya yaklaşımlar yetersizdir. Oysa kolektif zekâ (CI), dağınık veri, insan sezgisi ve teknolojiyi birleştirerek uyum sağlayan çözümler üretmeyi mümkün kılar.

3. Kolektif Zekâ ile Sorun Çözmenin Dört Aşaması

A. Sorunu Anlama

- **Crowd Mapping (PetaBencana):** Endonezya'da vatandaşların coğrafi etiketli sel ihbarları ile sensör verileri birleştirilerek gerçek zamanlı sel haritaları oluşturuluyor. İlk müdahale ekiplerine ve halka kritik içgörüler sağlıyor.
- **Vatandaş Bilimi (Citizen Science):** Birleşik Krallık'ta gençlerin hızlı yemek reklamlarını takip etmesiyle elde edilen veriler Parlamento'da politik etki yaratıyor.
- **Katılımcı Algılama (Barcelona):** Öğrenciler ve aileler ev içi sıcaklıkları ölçerek sıcaklık stresi haritaları çıkarıyor. Yerel çözümlere katkı sağlıyorlar.

B. Çözüm Üretimi

- **Crowdsourcing Platformları (GoVocal, Belçika):** Gençler iklim değişimine yönelik 1.700'den fazla fikir sundu, 30.000 kişi oy verdi. Fikirler kategorize edilerek karar vericilere sunuldu.
- **Açık İnovasyon Yarışmaları (NASA örneği):** Öğrenciler dahil tüm dünyadan katılımcılar teknik problemleri çözmeye davet ediliyor. Ödüller büyük ya da küçük olabiliyor, süreç günler veya yıllar sürebiliyor.

C. Karar Alma

- **Deliberatif Anketler (South End, İngiltere):** Vatandaşlar 45 oturum boyunca su politikalarını birlikte değerlendirdi. Elde edilen anket verileri istatistiksel açıdan güvenilir çıktı sağladı.
- **Deliberatif Eğitim Örneği (Kuzey İrlanda):** Katolik ve Protestan ebeveynler okul devamsızlığını azaltmak için ortak çözümler üretti.
- **Katılımcı Bütçeleme (Reykjavik):** Vatandaşların %16'sı öneri sunuyor; 70.000'den fazla kişi şehir bütçesini oyluyor. Bu süreç meşruiyet ve güven inşa ediyor.

D. Öğrenme ve Uyum Sağlama

- **Uygulama Toplulukları (Public Lab):** BP petrol sızıntısı sonrasında vatandaşlar kendi çevresel izleme araçlarını geliştirerek küresel, sürekli gelişen bir ağ oluşturdular.

4. Kolektif Zekâ Tasarımı: 5 Adımlık Rehber

Nesta'nın Kolektif Zekâ Rehberi (Türkçesi de mevcut) şu adımları öneriyor:

1. **Amacı Tanımla:** Sorunu, etkilenen paydaşları ve istenen sonuçları belirle
2. **Veri İhtiyacını Belirle:** Mevcut ve gerekli verileri değerlendir. Anket, sensör, dijital iz gibi yolları seç
3. **İnsanları Dahil Et:** Motivasyonları anlamak (eğlence, amaç, etki). Katılımı sürdürmek için oyunlaştırma ve iletişim kullan
4. **Katkıları Yorumla:** Karar kurallarını seç (çoğunluk, fikir birliği, ağırlıklı oy). Nitel-nicel verileri birleştir
5. **Çıktıları Tasarla:** Hedef kitleye göre özelleştir—analistler için panolar, kamu için hikâyeler, geliştiriciler için API'ler. Her zaman prototip geliştir ve test et

Karşılaşılan Zorluklar & Bilişsel Sapmalar:

- Grup düşüncesi, sosyal uyum baskısı, aşinalık yanlılığı
- Yetersiz çeşitlilik
- Bilgi ekosistemlerinin fazla ya da yetersiz bağlı olması

Rehber, bu riskleri azaltmak için akıllı tasarım çözümleri öneriyor.

5. Eğitimde Kolektif Zekâ Fırsatları

A. Gerçek Dünya Verisi ile Etkileşimli Öğrenme

Öğrenciler hava kalitesi, iklim riski gibi yerel meselelerle katılımcı veri toplayarak öğrenme sürecine aktif katılır.

B. Okul Tabanlı Tasarım Yarışmaları

Hackathon ve yenilik günleri ile disiplinler arası işbirliği, yaratıcı problem çözme ve yurttaşlık becerileri gelişir.

C. Eğitimde Katılımcı Bütçeleme

Öğrenciler, öğretmenler ve velilerle birlikte okul bütçeleri üzerinde fikir geliştirme süreci, eşitlik ve kapsayıcılık odaklı olabilir.

D. Öğretmenler için Uygulama Toplulukları

Sadece içerik paylaşımı değil; gerçek zamanlı işbirliği, ortak üretim ve mesleki gelişim için dijital araçlarla desteklenmiş ağlar kurulabilir.

Bu yöntemlerin tümü eğitim ekosistemine kolektif zekâyı düşük eşikle entegre etmek için fırsatlar sunar.

6. Kaynaklar ve Araçlar

Konferans katılımcılarına şu araçları incelemeleri önerildi:

- **All Our Ideas:** Fikirlerin çiftli karşılaştırmalı oylaması için bir platform

Nesta Araç Setleri:

- Kolektif Zekâ Rehberi (Türkçe ve İngilizce)
- "İyi Karar Verme" Kılavuzu
- Cl'yi kurumlara entegre etmek için Kurumsallaşma Aracı
- **AI for CI Fund (Birleşik Krallık):** Yapay zekâ destekli kolektif zekâ projelerine fon
- **Anket Araçları:** Ücretsiz ve ücretli platformlar (Spider, All Our Ideas)

7. Sürdürülebilir Kullanım için Eğitim, Fon ve Altyapı

Konuşmacı, kendi kurumlarının artık doğrudan hibe vermediğini ancak kapasite geliştirme desteği sağladığını belirtti:

- Tek seferlik CI araç atölyeleri
- Beş adımlı rehberle yapılandırılmış eğitim programları
- Uluslararası fon olan AI for CI Fund: Yapay zekâ ve kolektif zekâyı birleştiren projelere açık

Ayrıca katılımcılara mevcut deliberatif platformları denemeleri önerildi. Pek çoğu ücretli olsa da Spider ve All Our Ideas gibi bazı araçlar erişilebilir.

Ana vurgu: Araçları birleştirmekten çekinmeyin, yerel bağlama uyarlayın, zamanla CI kültürünü kurumsallaştıracak altyapı inşa edin.

8. Sonuç ve Eylem Çağrısı

Konuşma şu ilham verici mesajla sona erdi:

- **Küçük başlayın:** Odaklı bir CI uygulaması ile prototipleyin
- **Bağlantı ile ölçekleyin:** Projeleri ağlara bağlayarak okullar ve sektörler arasında yayılım sağlayın
- **Kültür inşa edin:** CI uygulamalarını günlük strateji ve liderlik pratiklerine gömün
- **Mevcut olanı kullanın:** Açık kaynak araçları, çevirisi yapılmış rehberleri ve topluluk bilgisini değerlendirin

“Kolektif zekâ sadece birlikte çözüm üretmek değil, kimin çözüm üreteceğine karar verme sürecini de birlikte yeniden hayal etmektir.”

Konuşmacı, katılımcıları diyalogu sürdürmeye, rehber materyalleri keşfetmeye ve konferanstan ilhamla kalıcı dönüşümler başlatmaya davet etti.

Katılımcılara yöntem seçimini kolaylaştıran kartlar da dağıtıldı.

Hayal edilen gelecek: Öğrencilerin, öğretmenlerin, okulların ve toplulukların kolektif zekâyı kullanarak daha iyi bir gelecek yaratımına anlamlı katkılar sunduğu küresel bir hareket.

Masterclass Oturumu: Kolektif Akıl ile Eğitim Yeniden Düşünmek

Prof. Dr. Giray Berberoğlu,
Akademisyen, Başkent Üniversitesi

Sayın Katılımcılar,

Bugün sizlerle “Öğrenme ve Öğretimde Veri Kullanımı” konusunda önemli bir konu üzerine konuşacağız. Hisar School adına gerçekleştirilen bu konferansta, veriye dayalı eğitimin 21. yüzyıldaki önemini ve ortak akıl yaklaşımının nasıl geliştirilebileceğini birlikte değerlendireceğiz.

Öncelikle, 21. yüzyılda öne çıkan altı kritik beceriden bahsetmek istiyorum. Bunlar bilgi okuryazarlığı, yaratıcılık ve teknolojik gelişme, işbirliği, problem çözme, iletişim ve sorumlu vatandaşlıktır. Bu beceriler öğrencilere yalnızca bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda onları aktif katılımcılar haline getirir.

Ortak akıl, tüm paydaşların belirli sorunlara çözüm önerileri getirip bunları uygulamasını içerir. Başarı için ortak dil ve kanıta dayalı bir yaklaşım şarttır. Okullarımızda karşılaştığımız zorlukların üstesinden gelebilmek için sorunu tanımlamak, tüm paydaşların kabulünü sağlamak, doğru veriyi toplamak ve analiz etmek gereklidir.

Veri temelli olmak, bilimsel yöntemlerle elde edilen bilgileri ortak akılla birleştirmek demektir. Karmaşık problemler bireysel çabalarla çözülemez, dolayısıyla mikro (okul) ve makro (bakanlık, yönetim) düzeyde ortak akıl oluşturmak kritik öneme sahiptir. Bu süreç, kişisel görüşlerden ziyade kanıtlara dayalı karar almayı teşvik eder.

Eğitimde karşılaşılan problemler, öğrencilerin akademik başarıları, tutumları, öğretim yöntemleri ve okul yönetiminin oluşturduğu iklim gibi çeşitli boyutları içermektedir. Burada öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler, veliler ve okul çalışanları hep birlikte hareket etmelidir.

Öğretmenlerin öğrencilerini değerlendirmeden önce kendilerine sormaları gereken üç temel soru vardır: Ne öğretiyorum? Nasıl öğretiyorum? Öğrenmenin gelişimini nasıl destekleyebilirim? Bu soruların yanıtları, ölçme ve değerlendirme süreçlerinden elde edilen verilere dayanmalıdır.

Öğretmenlerin aynı dili konuşması ve ölçme-değerlendirme sonuçlarını etkin şekilde kullanmaları gerekmektedir. Türkiye’de ölçme-değerlendirme genellikle yanlış anlaşılmakta ve amaç yerine araç haline gelmektedir. Oysa ki değerlendirme, öğrenme ve öğretim süreçlerini iyileştirmek içindir.

TIMSS ve PISA gibi uluslararası değerlendirme çalışmaları, Türkiye’de ölçme-değerlendirme sonuçlarının genellikle sadece not vermek amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Halbuki bu sonuçlar öğrenci gelişimini izlemek,

öğretim yöntemlerini gözden geçirmek gibi daha geniş kapsamlı amaçlar için kullanılmalıdır.

Türkiye'de genellikle öğrenci sıralaması yapmak ya da en başarılı öğrencileri belirlemek odaklı bir yaklaşım vardır. Ancak bu tür yaklaşımlar, öğrencilerin gerçek yeteneklerini ve gelişimlerini tam olarak yansıtmamaktadır. Bunun yerine, öğrenci gelişimini izleme, geri bildirim sağlama ve öğretim yöntemlerini iyileştirme gibi uygulamalara yönelmek çok daha etkili olacaktır.

Okullarda kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi ve verilerin doğru kullanımı eğitim kalitesini doğrudan etkilemektedir. Uluslararası testler ve yerel sınavlar, bu anlamda değerli bilgiler sağlar ve okul düzeyinde stratejiler oluşturmak için kullanılabilir.

PISA sonuçları Türkiye'deki öğrencilerin özellikle okuma becerileri açısından geriye gittiğini göstermektedir. Bu durum, sınıf yönetimi, öğretim materyallerinin kullanımı ve katılımcı öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmenin sınıftaki rolü, düşünme süreçlerini geliştirme üzerine odaklanmalıdır. Bu süreçler, bilgiyi ezberlemekten ziyade anlamlandırmak, değerlendirmek ve karşılaştırmak üzerine kuruludur. Üst düzey yeterliklerde öğrenciler karmaşık durumlarla baş edebilme ve farklı bilgileri birleştirme yeteneklerini geliştirirler.

Ortak akıl, tüm paydaşların bu düşünme süreçlerini anlaması ve uygulamalarıyla mümkündür. Eğitim programları, ders kitapları ve öğretim yöntemleri bu süreçlerle uyumlu hale getirilmelidir.

Yapay zekâ gibi yeni teknolojiler eğitimde ortak akıllı geliştirebilir, ancak dikkatli kullanılmadığı takdirde öğrencilerin düşünme süreçlerini geliştirmelerine engel olabilir. Bu teknolojilerin, eğitimin hedeflerini belirlemede ve eğitim materyallerini geliştirmede bilinçli kullanımı kritik öneme sahiptir.

Sonuç olarak, bilimsel verilere dayalı yapılan değişiklikler, eğitim sistemimizin iyileşmesine ve öğrenen okul modellerinin yaratılmasına olanak tanır. Ancak bunun gerçekleşmesi için tüm paydaşların ortak kavramlara sahip olması ve ortak akıl üretmesi şarttır.

Türkiye'de eğitimle ilgili zengin veriler bulunmaktadır ve bu verilerin doğru analiz edilip uygulamaya aktarılmasıyla eğitim sisteminde ciddi ilerlemeler kaydedilecektir. Eğitim politikalarının bilimsel bulgulara dayandırılarak oluşturulması, eğitim kalitesini arttırmak için atılacak ilk adımdır.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Masterclass Oturumu: Kolektif Akıl ile Eğitim Yeniden Düşünmek

Doç. Dr. Melis Cin,
Akademisyen, Lancaster Üniversitesi

Prof. Dr. Kenan Çayır
Akademisyen, Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları
Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdür,
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Değerli katılımcılar, saygıdeğer konuklar,

Yaşadığımız çağ, bireysel olarak hareket etmektense, topluluklar halinde sorunlara çözümler üretmemizi zorunlu kılıyor. Özellikle eğitim ve sosyal gelişim alanında, bireysel öğrenme yöntemlerinden, öğrenme topluluklarına doğru bir geçiş söz konusu. Bu dönüşüm, bizi rekabetçi anlayıştan dayanışma kültürüne, güvensizlik ve şüpheden güvene, ağlardan derin bağlara ve grup kimliklerinden politik dostluklara doğru yönlendiriyor. Ünlü düşünür Hannah Arendt'in belirttiği gibi, bireylerin yalnızca kişisel çıkarlarına odaklanmaları yerine, politik dostluk içinde kolektif hareket etme becerilerini güçlendirmeleri gerekiyor.

Sosyal kolektif akıl, temel olarak işbirliği, bilgi paylaşımı ve birlikte düşünmeyi merkeze alan bir yaklaşım sunuyor. Bu yaklaşım, geleneksel eğitim modellerinden farklı olarak, katılımcıların aktif olarak sürece dahil olduğu, işbirlikçi ve sosyal öğrenme ortamlarını teşvik ediyor. Bu tür ortamlarda, bilgi yalnızca aktarılmakla kalmıyor, aynı zamanda birlikte üretiliyor, geliştiriliyor ve paylaşılıyor.

Birlikte düşünme süreci, özellikle işbirlikçi akıl yürütme ve sorgulama yöntemlerini içeriyor. Buradaki kritik nokta, hangi paydaşların sürece dahil edileceği ve hak sahiplerinin nasıl ortak bir sahiplik anlayışı geliştireceğidir. Ortak sahiplik ve kolektif yaratım ilkeleri, bu süreçlerin başarılı bir şekilde hayata geçirilmesini sağlıyor.

Ortak üretim sürecinde önemli kavramlar ve prensipler öne çıkıyor. Bunlar arasında kolektif etki, bilgi hareketliliği, güç ilişkileri ve işbirlikçi yönetim gibi unsurlar bulunuyor. Özellikle farklı kültürel ve eğitimsel geçmişlere sahip bireylerin ortak materyaller oluşturdukları “birleşimler” veya “hibrit yapılar”, kolektif aklın pratikte nasıl işleyebileceğine dair güçlü örnekler sunuyor.

Projenin önemli bir hedefi de evrensel bilgiyi, yerel ve kültürel bağlamlarla dengelemektir. Bu bağlamda İngiltere ve Kamerun örneklerinde olduğu gibi, farklı bölgelerin özel ihtiyaçlarını dikkate alan çözümler üretmek esastır. Ayrıca küresel Güney’den Kuzey’e bilgi transferini teşvik etmek, özellikle Afrikalı inisiyatiflere daha fazla yer vermek ve yokluk söylemlerinden uzak durmak önemli bir ilkedir. Bu yaklaşım, daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir bilgi paylaşım ortamı yaratmaya yardımcı oluyor.

Kolektif zekanın etkinliği ve verimliliği ise, farklı becerilerin birleşimi ile sağlanıyor. Mulgan’ın ifade ettiği üzere; gözlem, analiz, yaratıcılık, hafıza, empati ve yargı gibi unsurların bir arada kullanılması, kolektif zekanın fonksiyonelliğini artırır. “Biz olma” duygusunun oluşturulması, katılımcılar arasında ortak bir kimlik ve amaç duygusunu güçlendirecektir. Ayrıca, epistemik tetikte olma durumu, bireylerin ve grupların kendi önyargılarının ve sınırlamalarının farkında olmalarını sağlar.

Sonuç olarak, Sosyal Kolektif Akıl yaklaşımı, eğitimden sosyal problemlere kadar geniş bir yelpazede daha kapsayıcı, yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler sunmamızı sağlıyor. İşbirliği, dayanışma ve ortak üretim anlayışıyla, daha güçlü ve bağlı öğrenme toplulukları kurabilir, toplumsal dönüşümü birlikte başarabiliriz.

Hep birlikte bu yolculukta başarılı ve sürdürülebilir sonuçlar elde edeceğimize inanıyorum.

Deneyim Paylaşımı Oturumları: Uygulamada Kolektif Akıl

Tülin Akın,
Tarımsal Pazarlama Tabit Kurucusu / Sosyal
Girişimcilik Uzmanı GİS Mentoru

Değerli konuklar,

Bugün burada sizlerle, dünyanın besin kaynağı olan çiftçilerimizin teknolojiye uzak kalmasının yarattığı sorunları ayrıntılı olarak paylaşmak ve çözüm önerilerimizi sunmak istiyorum. Dünya çapında tarımı sürdüren, milyonlarca insanın sofralarını dolduran çiftçiler, maalesef teknolojik imkânlardan yeterince faydalanamamaktadırlar.

Kırsal bölgelerde yaşayan çiftçilerimiz, ürün satışlarında ciddi zorluklar yaşamaktadır. Bu bölgelerde aracı ve tefecilere olan bağımlılık çok yüksektir. Çiftçilerimiz, hak ettikleri kazanç yerine, araçların belirlediği fiyatlarla ürünlerini satmak zorunda kalıyor ve bu durum büyük bir fiyat adaletsizliğine yol açıyor. Ayrıca devlet desteklerine başvuru ve takip süreçleri de karmaşık ve yorucu olduğu için birçok çiftçi desteklerden yeterince faydalanamıyor.

Bu sorunlar bir araya geldiğinde kırsal alanlarda ciddi sosyal sorunlar ortaya çıkıyor ve göç hareketlerine neden oluyor. İnsanlar daha iyi yaşam koşulları ve ekonomik fırsatlar için şehirlere göç ediyor,

bu da kırsal alanlarda nüfus azalmasına ve üretimde düşüşlere sebep oluyor.

Ekolojik dengemizin bozulması, tarımı derinden etkileyen önemli bir konu. İnsan faaliyetleri sonucu doğanın teknolojilerini hızla yok ediyoruz ve sonuçta toprağın verimliliği azalıyor, su kaynakları tükeniyor ve ekosistemler zarar görüyor. Küresel iklim krizi de bunun bir başka önemli boyutudur. Genellikle medyada hayvanlar, özellikle inekler iklim krizinin sorumlusu olarak gösterilir; ancak bu krizin esas nedeni sürdürülebilir olmayan insan faaliyetleridir.

Değişimin gerçekleşmesi için öncelikle hepimizin kendi sorumluluğunun farkında olması gerekiyor. Değişim küçük adımlarla başlar ve hep birlikte hareket edersek büyük etkiler yaratabiliriz. Geçmişe dönüp baktığımızda, 2004 yılında kırsal bölgelerde internet, sosyal medya ve akıllı telefonlar gibi teknolojilerin neredeyse hiç bilinmediğini görüyoruz. Bugün ise durum farklı; teknoloji hayatımızın her alanında yer alıyor. Ancak çiftçilerimizin bu teknolojik araçlardan yeterince yararlanamaması, büyük bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Bu noktada sorunlarımızı çözmenin en etkili yolu güçlerimizi birleştirmektir. Çiftçilerimize teknoloji kullanımını öğreterek, ürünlerini daha kolay pazarlayabilecekleri sistemler kurarak araçlara olan bağımlılıklarını azaltabiliriz. Fakat çözümlerimiz aynı zamanda yeni sorunları da beraberinde getirebilir; örneğin internet erişimini sağladığımız çiftçiler, dijital ortamda ürünlerini pazarlamak için yeterince bilgi sahibi olmadıklarında yeni engellerle karşılaşabilirler.

Bu kadar karmaşık sorunları tek tek çözmek mümkün müdür? Elbette zor, fakat imkânsız değil. Bu süreçte sadece teknik çözümler yetmez; sosyal engelleri de aşmak gerekiyor. Toplumun geleneksel bakış açısı, aile baskıları ve “el alem ne der” kaygısı da çiftçilerimizin teknolojiyi benimsemelerinde önemli engeller oluşturabilir.

Daha kolay, daha uygulanabilir ve sürdürülebilir yolları keşfetmek için yenilikçi yaklaşımlar benimsemeliyiz. Bugün Türkiye’de yaklaşık 1,5 milyon, dünya genelinde ise 8,5 milyon çiftçi bulunmaktadır. Bu büyük topluluğun teknolojiye erişimini sağlamak, onların üretim süreçlerini iyileştirmek için bilgisayar ve telefon uygulamalarını aktif olarak kullanmamız gerekiyor.

Bazen çözüm arayışımız bizi uzun ve zorlu yolculuklara çıkarabilir. Bu yolculuklarda birçok farklı yöntem ve yaklaşım denemek durumunda kalırız. Ancak unutmayalım ki her ne kadar zorlu ve uzun olsa da, sonunda doğru çözümler bulunuyor.

Bizler her zaman daha iyisini yapmak için çalışmalıyız. Özellikle tarım sektöründe kadınların rolü gün geçtikçe daha fazla önem kazanıyor. Yapay zekâ, finansal okuryazarlık, ekolojik bilinçlendirme, girişimcilik ve kooperatifçilik gibi konularda kadın çiftçilerimiz öne çıkıyor ve bu alanlarda büyük fark yaratıyorlar.

Yolculuğumuz sırasında beklenmedik sürprizlerle karşılaşabiliyoruz. Dünya çapında önemli isimlerle, Bill Gates veya Jack Ma gibi liderlerle karşılaşmak, onların deneyimlerinden faydalanmak mümkün oluyor. Bu deneyimler, yeni çözümler geliştirmek için bize ilham veriyor.

Amacımız sadece çözümler bulmak değil, başkalarına da yeni yollar keşfetmeleri için ilham vermek, yol arkadaşlığı yapmak ve birlikte ilerlemek olmalıdır. Deneyimlerimizi paylaşmak, bulduğumuz çözümleri herkese anlatmak bizim görevimizdir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Deneyim Paylaşımı Oturumları: Uygulamada Kolektif Akıl

Burcu Gündüz Maşalacı,
Suna'nın Kızları'nın Genel Koordinatörü

Değerli konuklar, kıymetli katılımcılar,

Bugün burada, çocuklarımızın ve özellikle kız çocuklarının geleceği için atılmış çok değerli bir girişim olan “Suna'nın Kızları” projesini sizlerle paylaşmak üzere bir aradayız. Bu önemli projeyi, değerli İpek Kırac'ın annesi Suna Kırac'ın anısına başlattığını özellikle belirtmek isterim.

Suna'nın Kızları, Suna Kırac'ın eğitim vizyonunu ve değerlerini ileriye taşımak amacıyla 2021 yılında kuruldu. Proje, çocuklar için destekleyici, güvenli öğrenme alanları oluşturmayı hedefliyor. 33 farklı sivil toplum oluşumu ile ortak amaçlar doğrultusunda çalışarak, kız çocuklarının özgün ihtiyaçlarını gözeten programları hayata geçiriyor.

İpek Kırac'ın da vurguladığı gibi, kız çocukları için güvenli alanlar yaratmak, onların dayanışmalarını ve kendilerini gerçekleştirme imkânlarını desteklemek, daha barışçıl bir geleceğe ulaşmamızın temelidir.

Projenin gelişimi için yapılan çalışmalar, paydaşlarla yapılan ön görüşmelerle başlamış ve Eğitim Reformu Girişimi'nin desteğiyle mevcut durum analizi gerçekleştirilmiştir. Kız çocuklarının eğitimi alanındaki çalışmalar incelenerek kapsamlı araştırmalar yürütülmüştür.

Projeyi duyurduğumuz 14 Eylül 2021 tarihinden bu yana, saha ziyaretlerinden strateji belirleme toplantılarına kadar geniş çaplı çalışmalar yaptık. Bu çalışmalar sayesinde kız çocuklarının karşılaştığı zorlukları tanımladık ve etkin çözümler ürettik.

Yapabilirlik Yaklaşımı, Ekosistem Teorisi, Kolektif Etki Yaklaşımı ve Kız Çocuk Odaklı Tasarım gibi yenilikçi yaklaşımlar, çalışmalarımızın temelini oluşturuyor. Özellikle Yapabilirlik Yaklaşımı ile çocukların hak ve özgürlüklerini tam anlamıyla kullanabilmelerini hedefliyoruz.

Araştırmalarımızda, kız çocuklarının duygusal ve bedensel olarak iyi olmaları, eğlenmeye ve dinlenmeye zaman ayırabilmeleri, öğrenmeye devam etmeleri ve baskı altında kalmadan yaşamaları gibi temel ihtiyaçları öne çıkıyor. Örneğin, yaptığımız saha araştırmalarına göre her iki kız çocuğundan biri, arkadaşlarıyla okul dışında sosyalleşmiyor.

Kolektif Etki yaklaşımı sayesinde, farklı sektörlerden aktörlerle ortak hedefler doğrultusunda bir araya gelerek, kaynaklarımızı ve faaliyetlerimizi uyumlu ve bütünleşik hale getiriyoruz. Bu kapsamda, Mahalle Odaklı Çözüm, Okul Odaklı Çözüm ve Kız Çocuk Çözüm toplulukları oluşturduk ve destek topluluklarımızla birlikte çalışmalarımızı güçlendirdik.

Projelerimiz arasında öne çıkan Çocuk Yaşam Merkezleri'nde, çocukların esenliğı için çok yönlü programlar yürütüyoruz. Bu merkezlerde Esenlik Programı, Topluluk Projesi ve Çocuk Hakları Programı gibi önemli eğitimler veriliyor. Bugüne kadar toplam 746 çocuk merkezlerde derinlikli psikososyal destek aldı ve toplam 12,786 çocuk ile 3,392 yetişkine ulaşan etkinlikler düzenlendi.

Yaz Enstitüsü Programı ile Şanlıurfa'nın farklı köylerinden kız çocukları, Koç Lisesi öğrencileriyle birlikte eğitsel ve kültürel faaliyetlerde buluşuyor. Böylelikle çocuklar, hayat boyu kullanabilecekleri beceriler kazanıyor.

Çocukları Destekleyen Mahalleler Projesi, özellikle Şanlıurfa'nın ve yakında Hatay'ın mahallelerinde toplum temelli çözümlerle çocukların desteklenmesini hedefliyor. Bu kapsamda, toplam 62,450 kişiyle çalışılması planlanıyor.

Hey Hey Buradayız Instagram hesabımız ise dijital ortamda kız çocukları için güvenli, güçlendirici içerikler sunarak, onların dijital dünyadaki ihtiyaçlarını karşılıyor.

Son olarak, bu projeye destek veren tüm paydaşlarımıza teşekkür ediyor, sizleri de Suna'nın Kızları'nın vizyonunu desteklemeye davet ediyorum.

Teşekkür ederim.

Konferansın Table Talks bölümünde 22 paralel oturumda, aşağıdaki başlıklar altında kolektif akıl ile okul eğitiminin nasıl yeniden tasarlanabileceği tartışılmış ve bu paralel oturumlardan bir kolektif akıl ve okul eğitimi manifestosu çıkmıştır. Masa konuları ve manifesto aşağıdaki gibi olmuştur:

Masa 1: Yapay Zeka, Okul Eğitimi ve Kolektif Akıl

Masa 2: Okulun Ötesindeki Bilgi ve Deneyimler

Masa 3: Daha Kapsayıcı Okullar

Masa 4: Açık Kaynak ve Paylaşım Kültürü

Masa 5: Kolektif Akıl ve Okulda İnovasyon

Masa 6: Spor ve Kolektif Hareket

Masa 7: Kolektif Öğrenme Ortamları

Masa 8: Teknoloji ve Kolektif Öğrenme

Masa 9: Kolektif Karar Alma ve Öğrenci Katılımı

Masa 10: Oyundaki Kolektif Akıl ve Duygu

Masa 11: Okulda Kolektif Akıllı Özgürleştirmek

Masa 12: Mekan Tasarımı ve Kolektif Biraradalık

Masa 13: Eğitimde Veri Kullanımı

Masa 14: Kolektif Akıl ile Yaratıcılık

Masa 15: Sosyal Medya ve Kolektif Öğrenme

Masa 16: Doğanın Kolektif Akıllı

Masa 17: Sosyal Kolektif Akıl

Masa 18: Kolektif Yaratıcılık ve Sanat

Masa 19: Kolektif Tartışma ve Fikir Üretimi

Masa 20: Rekabetten Kolektif Başarıya

Masa 21: Kolektif Akıl ve Liderlik

Masa 22: AI, Collective Intelligence and School Education

MANİFESTO

“Bizler, eğitimin geleceğini şekillendiren tüm bireyler olarak, eğitimdeki dönüşümün, yalnızca bireysel değil, toplumsal bir güçle mümkün olacağına inanıyoruz.

Eğitim, sadece okul duvarlarının ötesine geçmeli, mahallelerden çevrelere, yerel yönetimlere kadar uzanan bir öğrenme alanı yaratılmalıdır. Kolektif akıl, bu dönüşümün itici gücü olacak; hep birlikte, daha kapsayıcı, daha eşitlikçi, daha sürdürülebilir bir eğitim anlayışını inşa etmeliyiz.

Bizler, **kolektif akıl** eğitimi dönüştürme potansiyeline inananlarız. Eğitimi yalnızca bireysel bir süreç olarak görmektense, toplumsal bir sorumluluk olarak ele alırsınız. Her bir bireyin düşünce gücünden, bilgi ve deneyiminden yararlanarak, ortak bir bilinç oluştururuz. Her sesin eşit olduğu, fikirlerin özgürce paylaşıldığı, farklı bakış açılarına saygı gösterilen bir eğitim ortamı yaratmak için bir araya geliriz. **Kolektif akıl**, farklılıkları bir zenginlik olarak görür ve bu çeşitliliği eğitimdeki en güçlü kaynak haline getirir.

Eğitim, **yaşam boyu bir süreç** olarak görülmeli ve tüm toplumun katılımını içermelidir. Bir çocuğun öğrenme süreci, yalnızca okulda başlamaz; mahalledeki herkesin katkısıyla devam eder. Öğretmenler, öğrenciler, aileler, mahalle sakinleri, yerel yönetimler – her biri eğitimde bir rol oynamalı, hep birlikte bir öğrenme ekosistemi inşa etmelidir. Bu, **toplumsal etkileşimin ve kolektif akıl** eğitimde ne denli büyük bir değişim potansiyeli taşıdığını gösterir.

Teknoloji ve **yapay zeka** eğitimdeki dönüşümü hızlandıracak araçlar olarak karşımıza çıkar. Ancak bu araçların yalnızca veriyi işlemekteki gücünden değil, aynı zamanda **kişiselleştirilmiş eğitim çözümleri** sunma ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirme potansiyelinden yararlanmalıyız. Yapay zeka, öğretim süreçlerini desteklerken, kolektif akıl sayesinde etik ve **eşitlikçi** bir kullanım anlayışı benimsenmelidir. Yapay zekânın, öğrencilerin sadece bireysel ihtiyaçlarına cevap veren değil, aynı zamanda toplumsal ihtiyaçlara duyarlı bir eğitim modeli yaratmamıza olanak tanıyacağına inanıyoruz.

Oyunlar, sosyal medya, doğa temelli öğrenme gibi unsurlar, eğitimdeki öğrenme süreçlerini zenginleştiren araçlar olarak kabul edilmelidir. Oyunlar, strateji geliştirme, iş birliği yapma ve duygusal bağ kurma süreçlerini pekiştiren bir öğrenme alanı sunarken, sosyal medya hızlı bilgi erişimini ve iletişim becerilerini geliştirmeye yardımcı olur. Ancak bu araçların da birlikte kullanımı, dikkat dağınıklığı ve siber zorbalık gibi olumsuz etkilerle sınırlı kalmamalıdır. Bu noktada kolektif akıl, toplumsal bir sorumluluk anlayışıyla eğitimdeki olumsuz etkileri minimize etmek için bir çözüm önerisi sunmaktadır.

Bizler, **doğa temelli öğrenme ve sürdürülebilirlik** arasındaki ilişkinin gücüne inanıyor; doğa ile iç içe bir öğrenme ortamı yaratmanın, hem bireyleri hem de toplumu dönüştürecek bir etkiye sahip olduğunu savunuyoruz. Sürdürülebilir bir eğitim sistemi, yalnızca bireylerin bilgiyle donanması değil, aynı zamanda çevreyi ve toplumu koruma bilincine sahip olmalarını da sağlamak anlamına gelir.

Son olarak, bizler **eğitimdeki tüm paydaşların katılımını esas alan**, güvene dayalı, kapsayıcı ve eşitlikçi bir okul ekosisteminin inşa edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Eğitimin geleceği, yalnızca bireysel çabalarla değil, **toplumsal bir akıl birliğiyle** şekillenecektir. Her bireyin öğrenme hakkı, eğitimdeki dönüşümün temel taşlarını oluşturur ve bu dönüşüm, her adımda hep birlikte atılmalıdır.

Eğitimdeki bu dönüşümü başlatmak, **kolektif akıl** ile mümkündür. Hep birlikte, güçlü, sürdürülebilir, eşitlikçi ve kapsayıcı bir eğitim sistemini kurmak için cesur adımlar atıyoruz.

Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu

Profesör Dr. Gülay Barbarosoğlu, 1974 yılında Robert Kolej'den mezun olduktan sonra 1978 yılında lisans, 1985 yılında doktora derecelerini Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümünde tamamlamış, 2000 yılında endüstri mühendisliği dalında profesör unvanını kazanmıştır. Kendisi matematiksel programlama ve optimizasyon, lojistik, operasyon ve üretim planlaması, karar verme teorileri alanlarında dersler tasarlamış ve vermiştir.

Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu, 2012-2016 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi rektörlüğü, 2008-2012 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi'nde araştırmadan sorumlu Rektör Yardımcılığı görevini yürütmüştür. Boğaziçi Üniversitesi içinde çeşitli idari görevleri üstlenmiş, 2002-2006 yılları arasında Kandilli Rasathanesi ile Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) müdürlüğünün yanı sıra, Afet Yönetim Merkezi (CENDIM) müdürlüğü, Endüstri Mühendisliği Bölümü ile Finans Mühendisliği Programı Başkanlığı yapmıştır.

Uluslararası önemli görevler üstlenmiş olan Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu, 2013-2017 yılları arasında Avrupa Üniversiteler Birliği Yönetim Kurulu üyeliği görevini yürütmüştür. Ayrıca 2003-2007 yılları arasında Avrupa Yöneyim Araştırma Dernekleri (EURO) Başkan Yardımcısı ve 2002-2010 yılları arasında NATO Araştırma ve Teknoloji Teşkilatı ulusal temsilcisi olarak hizmetleri sırasında, çeşitli Avrupa üniversiteleri, devlet ve sivil toplum kuruluşları ile yakından işbirliği yapmıştır. Prof. Dr. Barbarosoğlu EURO Örgütsel Planlama Avrupa Çalışma Grubu Kurucu üyesi ve Yönetim Bilimleri Enstitüsü (INFORMS), Amerikan Üretim ve Envanter Denetimi Derneği (APICS), Uluslararası Endüstri Mühendisliği ve Üretim Yönetimi (IEPM) üyesidir.

Sivil toplum faaliyetlerine önem veren Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu Mahalle Afet Gönüllüleri (MAG) Vakfı'nın kurulması için etkin olarak çalışmış, Yönetim Kurulu üyesi ve başkanlığında bulunmuştur.

Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu 2016 Aralık ayında Boğaziçi Üniversitesi'nden emekli olmuştur.

2018 yılından bu yana Hisar Okulları Genel Müdürlüğü ve Kurucu Temsilciliği görevlerini yürütmektedir.

Prof. Geoff Mulgan

Sir Geoff Mulgan CBE, University College London (UCL)'da Toplumsal Zeka, Kamu Politikası ve Sosyal İnovasyon profesörüdür. 2011 ile 2019'un sonu arasında Birleşik Krallık'ın inovasyon vakfı Nesta'nın Genel Müdürü olarak görev yapmıştır. 1997'den 2004'e kadar, Birleşik Krallık hükümetinde, Hükümet Strateji Birimi direktörü ve Başbakanlık ofisinde politika başkanlığı gibi önemli rollerde bulunmuştur. 2004'ten 2011'e kadar ise The Young Foundation'ın ilk Genel Müdürü olarak hizmet vermiştir. Ayrıca, Demos adlı düşünce kuruluşunun ilk direktörü olmuş ve BBC TV ile radyo programlarında muhabirlik yapmıştır.

UCL'de lisans öğrencilerine (Sosyal Değişim için Bilim ve Mühendislik BSc programı kapsamında), MPA programındaki yüksek lisans öğrencilerine ve doktora öğrencilerine ders vermektedir.

Telekomünikasyon alanında doktora derecesine sahip olan Geoff, London School of Economics (LSE) ve Melbourne Üniversitesi'nde

misafir profesör olarak bulunmuş, Harvard Üniversitesi'nde kıdemli misafir akademisyen olarak görev yapmış ve Torino, İtalya'daki Italian University for Design (IAAD)'in İnovasyon Tasarımı Bölümü Başkanlığı yapmıştır. Ayrıca, China Executive Leadership Academy'de düzenli olarak ders vermiştir.

Geoff, Demos, The Young Foundation, Social Innovation Exchange (SIX), Uprising, Studio Schools Trust, Action for Happiness, Alliance for Useful Evidence, Australia Centre for Social Innovation ve Nesta Italia gibi birçok kuruluşun kurulmasına yardımcı olmuştur. Dördüncü sanayi devriminde inovasyon ve girişimciliği inceleyen bir Dünya Ekonomik Forumu grubunun eş başkanlığını yapmıştır.

Birçok hükümete danışmanlık yapan Geoff, Avrupa Parlamentosu'na bilim ve teknoloji konularında danışmanlık sağlayan STOA'nın danışma kurulunda yer almaktadır. 2019–2022 yılları arasında Dünya Ekonomik Forumu Schwab Fellow programına katılmış, Demos Helsinki ve Hamburg'daki New Institute'un üyesi olmuştur. 2023–2024 yıllarında Avrupa Komisyonu'nun "Hükümetin Tümünde Yenilik" programının başkanlığını üstlenmiş; 2025 yılından itibaren ise Brüksel'de önde gelen AB düşünce kuruluşu olan Avrupa Politikası Araştırmaları Merkezi (CEPS)'nin yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır.

Ayrıca, 2022'de piyasaya sürülen ve ACM ile Sage tarafından yayınlanan Collective Intelligence dergisinin genel editörlüğünü yürütmektedir.

Hükümetler ve diğer kurumlar tarafından benimsenen yaratıcı ekonomi stratejileri, bütünleşik yönetim, öngörücü düzenleme, deneyseçilik, açık inovasyon ve problem çözme yöntemleri gibi pek çok yeniliğin öncülüğünü yapan Geoff, geleceğin ekonomisi, mutluluk ve eğitim konularında TED konuşmaları gerçekleştirmiştir.

Nazlı Çevik Azazi

Nazlı Çevik Azazi; hikâye anlatıcısı, tiyatro/dans pedagogu (Master of Art), eğitmen ve yazardır. Almanya'da 2017 "Thüringen Masal ve Efsane Ödülü"ne layık görülen Nazlı, unutulmaya yüz tutmuş bir sanat olan hikâye anlatıcılığının ülkemizde yeniden hatırlanması ve modern hayatın ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte yorumlanması için ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar yürütmektedir.

Nazlı akademik kariyerine İstanbul Üniversitesi "Veteriner Hekimlik" fakültesinde başlamıştır. Üniversite yılları boyunca sanatsal çalışmalarına; tiyatro, dans ve yaratıcı drama alanında devam etti. Mezun olduktan sonra uzun yıllar çocuklarla ve yetişkinlerle yaratıcı drama ve yaratıcı dans çalışmaları yapmıştır.

2006 yılında akademik yolculuğuna Berlin'de devam etmeye karar verip, Almanca öğrenmeye başlamış, 2008 yılında Berlin Sanat Üniversitesi'nde "Tiyatro Pedagojisi" Yüksek Lisans programına katılmıştır. 2011 yılında yüksek lisansını tamamlamasının ardından, 2011-2013 yılları arasında burslu olarak davet

edildiği Berlin Sanat Üniversitesi'nde "Sanatsal Anlatım- Eğitimde ve Sanatta Hikâye Anlatıcılığı" eğitimini başarıyla bitirmiştir.

6 yıl Berlin'de yaşayan Nazlı, üniversitedeki eğitimlerinin yanısıra Berlin'deki çağdaş dans okullarından olan TanzTangente (2009-2010) ve Dock11'de(2010-2011) "Yaratıcı Dans ve Dans Pedagojisi" sertifika programlarını tamamladı. Berlin'de yaşadığı süreçte her yaştan insanla sanatsal ve yaratıcılık çalışmaları yapmış; tiyatrolarda, müzelerde, okullarda, aile merkezlerinde ve sanat okullarında tiyatro, dans ve hikâye anlatıcılığı alanlarında profesyonel olarak çalışmıştır. 2013 yılında Türkiye'ye dönerek ve yıllar içerisinde biriktirmiş olduğu bilgi ve deneyimlerinden ilhamla Hikâye Anlatma Sanatı alanındaki çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

Türkiye'ye döndükten sonra çocukluğundan beri gizli aşkı olan ve yaşam serüveninde her daim kalbinde taşıdığı psikoloji, felsefe ve kadim gelenekler üzerine çalışmalarını derinleştirmiştir. Ekim 2018'de İstanbul'da başladığı Temel Varoluşçu Analiz Eğitimi'ni Haziran 2020'de tamamladı. Aralık 2023'te, Expressiv Arts Institute (EXA) İstanbul'da, Ruh Sağlığı, Eğitim ve Sosyal Değişim için Dışavurumcu Sanat Terapisi eğitimini tamamlayarak, EXA'da başladığı yolculuğu topluluklarla ve bireylerle yürüttüğü yaratıcılık çalışmalarını EXA ruhuyla farklı bir boyuta taşımıştır.

Nazlı'nın hikâye anlatıcılığı alanında uzun yıllardır yürüttüğü çalışmalardan edindiği deneyim ve birikimden ilhamla yazdığı ilk kitabı; "MASAL: İki Dünya Arasındaki Aşk ", ikinci kitabıysa "Şifa Veren Masallar", çocuklar için yazdığı üçüncü kitabı "Ağaç Arkadaşım" ismiyle Doğan Novus'tan çıkmıştır. Nazlı, Türkiye'de ve yurtdışında her yaştan insana hikâyeler anlatmaya ve eğitim vermeye devam ederken bir yandan da ulusal ve uluslararası platformlarda hikâye anlatıcılığı alanında projeler üretmeye devam etmektedir. Nazlı Çevik Azazi 2024 yılından beri InCommon fellowudur.

Prof. Mark Klein

Prof. Mark Klein, Massachusetts Institute of Technology (MIT) bünyesindeki Center for Collective Intelligence'ta araştırmacı bilim insanı, School of Collective Intelligence'abağlı öğretim üyesi ve aynı zamanda bir kolektif zeka girişimi olan HiveWise Inc.'in yöneticisidir. Çalışmalarında temel hedefi, büyük insan gruplarının karmaşık ve gerçek dünya problemlerini birlikte, daha etkili bir şekilde çözmesine yardımcı olacak teknolojiler geliştirmektir. Günümüzde birçok önemli kolektif kararın, bireylerin istemediği sonuçlara yol açması, mevcut karar alma sistemlerinin ciddi biçimde yetersiz olduğunu göstermektedir.

Yaklaşımı doğası gereği disiplinlerarasını kapsar; yapay zekâ, topluluk zekâsı, veri bilimi, yöneylem araştırması, karmaşık sistemler bilimi, ekonomi, yönetim bilimi ve insan-bilgisayar etkileşimi gibi birçok alandan beslenir.

Akademik geçmişinde University of Illinois'den aldığı Yapay Zeka doktorasının yanı sıra, Hitachi, Boeing, Pennsylvania State University, University of Zurich, Nagoya Institute of Technology,

National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST – Tokyo, Japonya) ve UM6P (School of Collective Intelligence, Fas) gibi kurumlarda araştırma ve öğretim görevleri üstlenmiştir.

180'in üzerinde bilimsel yayına sahip olan Dr. Klein'in çalışmaları 9.700'den fazla atıf almış, h-indeksi 47'ye ulaşmış ve 50.000'den fazla kez indirilmiştir. Toplamda 8 milyon ABD doları değerinde araştırma fonu elde etmiştir.

Prof.Dr. Kürşat Çağıltay

Prof.Dr.KürşatÇağıltayOrtaDoğuTeknikÜniversitesi(ODTÜ)Matematik Bölümünden bölüm birincisi olarak mezun olmuş, ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden Yüksek Lisans derecesini almıştır. ABD'nin İndiana Üniversitesi, Öğretim Teknolojileri Bölümünden ve Bilişsel Bilimler Programından çift dalda doktora derecesine sahiptir.

ODTÜ-TÜBİTAK tarafından başlatılan ve 1993 yılında Türkiye'ye Internet'i getiren ekibin teknik grup yöneticiliği yapmıştır. 2002-2022 arasında ODTÜ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde ve 2022-2025 yıllarında da Sabancı Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Bilgisayar Bilimi ve Mühendisliği programı öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Halen TED Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır.

2021 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye'de eğitim alanında en üretken ve etkili araştırmacılar listesinde ilk üçte yer almaktadır.

Prof.Dr. Kürşat Çağıltay'ın akademik araştırma konuları teknoloji ile zenginleştirilmiş öğrenme, öğrenme mühendisliği, insan bilgisayar etkileşimi, göz hareketleri takip teknolojisi, sanal/artırılmış gerçekliktir.

Dr. Aleksandra Berditchevskaia

Aleks Berditchevskaia, Nesta'nın Kolektif Zekâ Tasarımı Merkezi'nde Baş Araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

İnsan ve makine zekâsının problem çözümünde nasıl bir araya getirilebileceğini ele alan "Zihinlerin ve Makinelerin Geleceği" adlı raporun başyazarıdır. Aynı zamanda, kolektif zekâyı harekete geçiren projeler tasarlamak için bir araç seti sunan ***"Kolektif Zekâ Tasarımı El Kitabı"***nın ortak yazarıdır. Bu el kitabı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Hızlandırıcı Laboratuvar ağı kapsamında 370'den fazla personelin eğitiminde kullanılmıştır. 2019 yılında ise, BBC Future ve Good Judgement Project iş birliğiyle gerçekleştirilen Nesta'nın Kitle Tahmin Yarışmasını tasarlamış ve yürütmüştür.

Aleks, Imperial College London'dan Nörobilim alanında doktora (PhD) derecesine sahiptir. Nesta'daki görevinden önce, bilim politikası alanında çalışmış; vatandaş biliminin araştırma ve

inovasyondaki rolünden, makine öğrenmesinin toplumsal etkilerine kadar çeşitli konularla ilgilenmiştir.

Boş zamanlarında ise sanatı incelemekten, yoga yapmaktan ya da Londra kanalları boyunca koşmaktan keyif alır.

Prof. Dr. Giray Berberoğlu

Giray Berberoğlu, Başkent Üniversitesi'nde Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Profesörüdür. Daha önce Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) görev yapmıştır. Lisans ve yüksek lisans derecelerini ODTÜ'den, doktora derecesini ise Hacettepe Üniversitesi'nden almıştır. 1995–1996 ve 2012–2013 akademik yıllarında University of Massachusetts, Amherst'te Fulbright bursiyeri olarak misafir araştırmacı olarak bulunmuştur.

Ulusal ve uluslararası çeşitli kuruluşlarda danışman olarak görev almış; ayrıca Türkiye'de Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) bünyesinde Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı görevini yürütmüştür.

Araştırma alanları, Madde Tepki Kuramı (Item Response Theory) tekniklerinin ölçme sorunlarının çözümünde uygulanması, öğren cilerin öğrenme süreçlerine dayalı öğrenme eğilimlerinin modellenmesi, bilişsel ve duyuşsal çıktıların kültürler ve diller arası değerlendirilmesi, Türkçe, matematik ve fen bilimlerinde başarıyla

ilişkili faktörler, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerinin tanımlanması ve ölçülmesi, ayrıca TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) ve PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) gibi uluslararası değerlendirme veri setlerinin yeniden analizine odaklanmaktadır.

Prof. Rupert Wegerif

Rupert Wegerif, Cambridge Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde profesör ve Hughes Hall, Cambridge bünyesinde bulunan Dijital Eğitim Gelecekleri Girişimi'nin (Digital Education Futures Initiative – DEFI, DEFICambridge.org) kurucusu ve akademik direktörüdür.

Open University'de eğitim teknolojileri alanında yaptığı doktora çalışmasından bu yana geçen otuz yıl içinde, dijital çağ için yeni bir eğitim teorisi ve pratiği geliştirmeye odaklanmıştır. Louis Major ile birlikte yazdığı son kitabı “Eğitim Teknolojisi Teorisi: Tasarım için Diyalojik Bir Çerçeve” (The Theory of Educational Technology: A Dialogic Framework for Design, Routledge, 2024), yapay zeka destekli internet çağında eğitimi yeniden düşünenin yollarını önermektedir. En yeni kitabı “Eğitim Teorisini Yeniden Düşünmek: Eğitimi Genişleyen Diyalog Olarak Görmek” (Rethinking Educational Theory: Education as Expanding Dialogue, Edward Elgar, 2025) ise eğitimin özüne dair net bir vizyon sunarak politika ve uygulamaya rehberlik edebilmeyi amaçlamaktadır.

Elsevier yayınevinin Thinking Skills and Creativity dergisinin kurucusu olan Wegerif, 2017 yılına kadar baş editörlük görevini sürdürmüştür. Hughes Hall, Cambridge'deki Dijital Eğitim Gelecekleri Girişimi'nin (DEFI) kurucusu ve yöneticisidir.

Tülin Akın

Tülin Akın, Akdeniz Üniversitesi'nde Tarımsal Pazarlama alanında lisans eğitimi almış ve ardından Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni tamamlamıştır. 2012 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde mikro MBA derecesi kazanmıştır. Ayrıca, liderlik yeteneklerini geliştirmek amacıyla 2022 yılında Harvard Üniversitesi'nde Sistem Değişikliği için liderlik eğitimi almıştır.

Tülin Akın'ın girişimcilik kariyeri, 2004 yılında öğrenciyken kurduğu Tarımsalpazarlama.com ile başlamıştır. Bu platform, Türkiye'nin tarım sektöründe iletişim, e-öğrenme ve e-ticaret alanlarında ilklerden biri olarak önemli bir rol oynamıştır. 2007 yılında İhracatın Yıldızları Programı'nda e-ihracat birincilik ödülü kazanmış ve çiftçilere finans kaynağı sağlama amacıyla bankalarla iş birliği yaparak çiftçi kredi kartlarını modellemiştir. Bu çerçevede, yaklaşık 12.000 köyü ziyaret ederek çiftçilere bilgi vermiştir. Ayrıca, Vodafone ile birlikte Çiftçi Kulübü'nü kurmuş ve tarım sektöründeki 1 milyon 400 bin çiftçiye ve ailelerine özel bilgi ve

hizmetler sunarak tarımsal erken uyarı sistemlerini başlatmıştır.

Intel'in desteklediği özel bir çiftçi bilgisayarı yazılımı ürettirmiş ve okuma yazma bilen herkesin kullanabileceği bir platform oluşturarak uzmanlardan sorular sorma imkanı sunmuştur. Tülin Akın, kırsal alanda su bilincini artırmak ve traktör kazalarını önlemek amacıyla çeşitli sosyal sorumluluk projelerine öncülük etmiştir. Gönüllülük alanında da aktif olan Tülin Akın, Özyeğin Üniversitesi'nde Değişim Danışmanı ve Sosyal Girişimci Mentorü olarak görev yapmıştır. Ayrıca Türk Telekom Gelişen Girişimcilik ve Boğaziçi Girişimci Mentorluğu gibi çeşitli programlara katılmıştır. Başarıları ve katkıları birçok ödülle onurlandırılmıştır.

2012 yılında Türkiye Ziraatçılar Derneği'nden Tarımsal Ticareti Geliştirme Ödülü, 2013 yılında Sabancı Vakfı'ndan Türkiye'nin Fark Yaratıcı, 2013 JCI – TOYP Dünya'nın 10 Başarılı Genci Girişimcilik Ödülü, 2013 Anita Borg Institute Uluslararası Sosyal Etki Ödülü, ve 2013 Garanti -KAGİDER Yılın Kadın Sosyal Girişimcisi Ödülü gibi prestijli ödüllere layık görülmüştür. Ayrıca, Birleşmiş Milletler tarafından 2014 yılında Nobel'e aday gösterilmiştir. Tülin Akın, "TABİT Tarımsal Bilişim ve İletişim Teknolojileri" ve "Tarımsal Pazarlama" şirketlerinin kurucu ortağıdır. Ayrıca, Vodafone sponsorluğunda Aydın'da dünyanın ilk akıllı köylerinden birini faaliyete geçirmiştir. Tülin Akın, World Economic Forum'da Schwab Dünyanın En İyi Sosyal Girişimcisi Ödülü (2018) ve Bill ve Melinda Gates Vakfı Goalkeepers Ödülü (2018) gibi uluslararası ödüllere layık görülmüştür. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilirlik Hedefleri için 2030 üyeliği, InBusiness Sürdürülebilirlik, ve Bloomberg Çığır Açan Liderler topluluğu gibi önemli inisiyatiflere katılmıştır.

Prof. Kenan Çayır

Prof. Dr. Kenan Çayır, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi ve Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürüdür. Lisans ve yüksek lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamladı. Doktora derecesini Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden aldı. İngiltere'de Leeds Üniversitesi Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Merkezi'nde ve Almanya'da Georg-Eckert Uluslararası Ders Kitapları Enstitüsü'nde doktora sonrası çalışmalar yaptı.

Avrupa Konseyi ve EIP Sloveyna'nın ortaklaşa düzenledikleri insan hakları eğitimi seminerlerine ve Gürkaynak Yurttaşlık Enstitüsü'nün eğitici eğitimi seminerlerine katıldı; bu alanda sertifikalar aldı. Tarih Vakfı'nın Ders Kitaplarında İnsan Hakları Projesi'nde öğretmenlere ve ders kitabı yazarlarına yönelik eğitimler verdi. Milli Eğitim Bakanlığı ve Eğitim Reformu Girişimi'nin birlikte düzenledikleri "Düşünme gücü" adlı öğretmen eğitimi projesinde uzman eğitici olarak çalıştı.

Halen Öğretmen Ağı içerik danışmanı olarak Türkiye'nin farklı illerindeki öğretmenlerle çalışmalar yürütmektedir. Kapsayıcı eğitim, vatandaşlık eğitimi, gruplar arası ilişkiler ve ayrımcılık üzerine çalışmaktadır.

Çalışmalarından bazıları şöyledir: Holokost, Anne Frank ve Demokratik Değerler Üzerine, der. B. B. Yensarfati, K. Çayır, (İstanbul: SEHAK, 2019); "Biz" Kimiz? Ders Kitaplarında Kimlik, Yurttaşlık, Haklar (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2014); Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, M. A. Ceyhan ile birlikte der.); Ayrımcılık: Örnek Ders Uygulamaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2012, A. Alan ile birlikte der.); Eğitim, Çatışma ve Toplumsal Barış: Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2010).

Kenan Çayır 2021 yılından beri InCommon fellowudur.

Melis Cin

Doç. Dr. Melis Cin, Birleşik Krallık'taki Lancaster Üniversitesi'nde Eğitim ve Sosyal Adalet programında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Eğitim, toplumsal cinsiyet ve uluslararası kalkınma alanlarında çalışmalar yürütmekte olup, bu disiplinlerdeki araştırmaları, eğitimin sosyolojik ve politik boyutlarına odaklanmaktadır.

Dr. Cin, eğitim kalitesinin önemini incelerken eleştirel ve feminist bir perspektif sunmaktadır. Çalışmaları genellikle Sahra Altı Afrika bölgesine yoğunlaşmakta olup, bu ülkelerdeki eğitimin toplumsal etkilerini, küresel sorunlarla nasıl baş edebildiğini ve eğitimin sosyal üretimini derinlemesine ele almaktadır. Ayrıca, Dr. Cin'in çalışmaları yöntemsel olarak katılımcı sanat odaklı olup, sanat ve kalkınma arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

Melis Cin 2021 yılından beri InCommon fellowudur.

Burcu Gündüz Maşalacı

Burcu Gündüz Maşalacı, sosyal etki, eğitim ve toplumsal cinsiyet eşitliği kesişiminde kapsamlı deneyime sahip olup, sürdürülebilir, eşitlik odaklı programlar geliştirmeye odaklanmaktadır. Şu anda, güvenli öğrenme ortamları yaratma, topluluk katılımını teşvik etme ve savunuculuk faaliyetleriyle kızların güçlenmesine adanmış bir girişim olan Suna'nın Kızları'nın Genel Koordinatörü olarak görev yapmaktadır.

Kariyeri, AÇEV (Anne Çocuk Eğitim Vakfı)'de üstlendiği çeşitli rollerle şekillenmiştir; burada en son Genel Müdür olarak görev yapmıştır. Bu süre zarfında, savunuculuk kampanyalarına liderlik etmiş, çok paydaşlı iş birliklerini desteklemiş ve politika ile program tasarımı yönlendiren yenilikçi araştırma girişimlerini hayata geçirmiştir.

Ayrıca, Koç Holding ve UNDP'de edindiği kurumsal deneyimler, stratejik planlama ve sektörlerarası iş birlikleri konusundaki uzmanlığını pekiştirmiştir. 2019 yılında Alman Marshall Fonu tarafından Marshall Memorial Fellow olarak tanınmış ve şu anda KODA

(Kırsal Okullar Dönüşüm Ağı)'nın yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. Burcu, sistemik zorluklarla mücadele eden yenilikçi çözümler tasarlamaya ve ortaklıklar geliştirmeye olan bağlılığını sürdürmektedir.

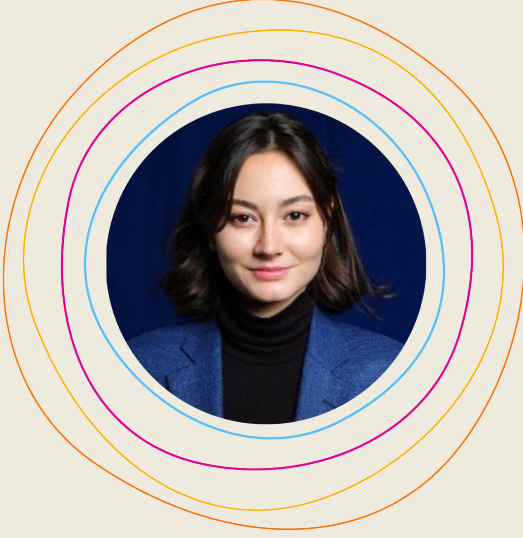

Buket Sönmez

9 Eylül İngilizce İşletme Bölümü'nden mezun oldu. Uzun yıllar bankacılık sektöründe yöneticilik yaptı; bankacılığın farklı çalışma alanlarında deneyim kazandı. 2009 yılında IBM Global Hizmetler'e Strateji ve Yönetim Danışmanı olarak katıldı. 2014'te operasyonel verimlilik ve finansal hizmetler alanındaki dönüşüm projelerin de liderlik yaptı. 2016'dan bu yana Sabancı Üniversitesi bünyesindeki Eğitim Reformu Girişimi (ERG) bünyesindeki Öğretmen Ağı Kurucu Genel Koordinatörlük görevini yürüten Sönmez, Şubat 2024'ten beri ERG Direktörü olarak görevini sürdürüyor.

Öğretmen Ağı Projesi'nin planlama aşamasına gönüllü olarak destek verdikten sonra, Buket hayatında yeni bir sayfa açarak, kendisini heyecanlandıran bu organizasyona katkıda bulunmak ve eğitim dünyasının sunduğu fırsatları keşfetmek amacıyla Öğretmen Ağı Projesi'nde Proje Koordinatörü olarak görev aldı.

Buket için en keyifli anlar, kitapçı rafları arasında kaybolduğu anlardır. En büyük hayali ise, defterlerini dolduran hayallerinin bir gün raflarda bir kitap olarak yerini aldığını görmek.

Alina Baimen

Alina Baimen, EdHeroes Network'ün kurucu ortağı ve CEO'su olarak eğitimde küresel iş birliği ve topluluk oluşturma yoluyla UNSDG 4 (Nitelikli Eğitim) hedefini desteklemektedir. EdHeroes, 135 ülkede 270.000'den fazla üyeye sahip merkeziyetsiz bir ağ olarak, yerel ihtiyaçlara duyarlı küresel bir vizyonla ("glocality") eğitimde dönüşüm sağlamayı amaçlamaktadır. Alina, eğitimle ilgili kuruluşlar ve liderlerle ortak çalışmalar yürüterek, eğitimde fırsat eşitliğini teşvik etmek ve öğrenme ekosistemlerini güçlendirmek için yenilikçi çözümler üretmektedir. Aynı zamanda Catalyst 2030 gibi uluslararası sosyal etki platformlarında aktif olarak yer almakta ve sistemsel değişim için küresel çapta projelere katkı sunmaktadır.

EdHeroes'tan önce Alina, Güneydoğu Asya'da sosyal kalkınma projeleri yürüterek eğitim ve yaşam kalitesini iyileştirmeye yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Tayland'da kırsal bölgelerde anaokulları inşa etmek, Singapur'da engellilere yönelik eğitim programları geliştirmek, Hindistan'da sürdürülebilirlik ve eğitim

projeleri yürütmek, ve temiz su ve sanitasyon erişimi sağlamak gibi birçok alanda aktif rol almıştır. Toronto Üniversitesi'nde Fizik ve Sanat Tarihi eğitimi alan Alina, disiplinlerarası bakış açısını sosyal etki projelerine taşıyarak, eğitimde yenilikçi yaklaşımlar ve kapsayıcı çözümler geliştirmeye devam etmektedir.

Doç. Dr. Selçuk Doğan

Dr. Selçuk Doğan, Georgia Southern Üniversitesi'nde Doçent olarak görev yapmakta olup müfredat ve öğretim, öğretim tasarımı ve eğitim araştırma metodolojileri alanlarında uzmanlaşmıştır. Florida Üniversitesi'nde Müfredat ve Öğretim alanında doktora derecesini tamamlayan Dr. Doğan, aynı zamanda Çevrimiçi İnovasyon ve Üretim Merkezi'nde (Center for Online Innovation and Production) Eğitim Tasarımcısı ve Araştırmacı olarak çalışmıştır. Uzmanlık alanları arasında çevrimiçi öğrenme ortamları, uyarlanabilir ders materyalleri ve mesleki gelişimin öğretim üzerindeki etkileri yer almaktadır.

Akademik kariyeri boyunca Dr. Doğan, STEM eğitimi, öğretim stratejileri ve program değerlendirme gibi konularda çeşitli araştırma projelerine katkıda bulunmuştur. Georgia Southern Üniversitesi'ne katılmadan önce Florida Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Robert Koleji gibi kurumlarda araştırma ve öğretim pozisyonlarında görev almıştır. Çalışmaları, nicel ve nitel araştırma yöntemlerini birleştirerek yenilikçi öğretim uygulamaları, müfredat geliştirme ve

eğitimde mesleki öğrenme topluluklarının rolünü incelemeye odaklanmaktadır.

Selçuk Doğan 2021 yılından beri InCommon fellowudur.

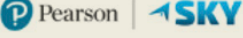
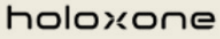

Zafer Öztürk

1972'de İstanbul'da doğdu. Bilkent Üniversitesi Siyasal Bilimler Bölümü'nden mezun oldu. Ailesinin turizm, inşaat ve tekstil alanında yer alan şirketinde görev yaptı. Polonya'da aile şirketinde 1998 yılına kadar aktif olarak çalıştı. Aynı yıl Florya Koleji'nin kurucu temsilcisi olarak eğitim dünyasına girdi. Eğitim ve öğretimin sadece bir iş olmadığı, bunun bir yaşam biçimi ve büyük bir sorumluluk olduğu düşüncesi ile İstanbul Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirerek Türkolog, daha sonra Yeditepe Üniversitesi'nde formasyon eğitimi alarak öğretmen oldu. Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisans yaptı.

Şimdi 22 yıllık okullarını kuzenleriyle yönetiyor. Rumeli Eğitim Vakfı, Rumeli Yönetici İş Adamları Derneği ve TOBB Eğitim Meclisi'nde de görev yapmaktadır.

İyi derecede İngilizce, Boşnakça ve Lehçe bilen Zafer Öztürk, 2020 yılından bu yana Türkiye Özel Okullar Derneği Yönetim Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

HİSAR OKULLARI
Göktürk Merkez Mahallesi
İstanbul Caddesi No:3
Eyüpsultan/İstanbul 34077 Türkiye
Tel: +90 212 364 00 00